

Nr. 21
(327)

22-28 mai 1996

**NE SÎNT
ASCULTATE
ÎN CONTINUARE
TELEFOANELE**

pag. 8-9

**ADRIAN
NĂSTASE
REGRETĂ
LIBERTATEA
PRESEI
cazul BBC,
22 și N.C.
Munteanu**

pag. 8-9

Cine își mai aduce aminte acum, în plin scandal SAFI, că a fost o vreme cînd Viorel Cataramă și Dinu Patriciu erau colegi de partid? Rivalitatea actuală dintre ei doi are drept consecință faptul că liberalii dezamăgiții din CDR trec la PL '93. Și invers. Rivalitatea dintre Cataramă și Patriciu, pe vremuri colegi de partid, a apărut însă ca ireconciliabilă în anul pe care partidul lui Horia Rusu îl ține și acum agățat de numele său ('93, o marcă tot mai greu de înțeles, a trecutului). Cauza divorțului foștilor „liberali tineri” invocată la vremea aceea de grupul lui Dinu Patriciu pare să fi fost poziția de forță obținută, prin banii săi, în partid de Viorel Cataramă. Cu ocazia aceluși divorț, s-a distrus (și a căzut pe loc în uitare) cuplul Dinu Patriciu-Călin Țăriceanu, pe care, atunci cînd vor reface cronologia acestor ani, istoricii epocii post-decembriște îl vor regăsi, viol, în Palatul Victoria la 28 ianuarie 1990. Este data cînd partidele „istorice” s-au arătat în plină lumină în fața unei opinii publice indiferentă ori dirijată-ostilă. PNL mai înții și apoi mai ales PNT s-au încăpăținat însă să joace un rol în această țară, în ciuda politologilor ce dădeau atunci mai multe șanse forumurilor civice, în ciuda intelectualilor și a tinerilor ce manifestau strigînd, plini de o mîndrie prudentă: „Nu sîntem partide”.

Din momentul cînd, între Viorel Cataramă și Dinu Patriciu, Călin Țăriceanu a optat, după o ezitare, pentru primul, el a și dispărut din scena politică. A dispărut împreună cu proaspăt înființatul NPL (partidul concurent față de PL '93). Cînd, la un moment dat, NPL va fi înghițit în fermentația permanentă în care sînt antrenate bucățile rămase din PNL-ul anului 1990, după discutatul congres de la Brașov, va fi de parcă nici n-ar fi existat vreodată.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Afaceri și politică

(Cine va face istoria adevărată a PNL postdecembrișt trebuie să ajungă neapărat la zona ocultă, la dosarele și afacerile prin care regimul Iliescu și-a plasat „cîrțițele” în interiorul primului partid important al Opoziției, explodîndu-l cu o eficacitate incontestabilă. Nu poți acorda întregul merit al compromiterii liberale doar lui Radu Cămpeanu ori lipsei de scrupule și vanităților locale.)

„Tinerii liberali” risipitori (grupul Patriciu și grupul Cataramă), avînd în comun *afacerile + politica + indiferența față de morală*, au încercat apoi

să se întoarcă „acasă”. Era în plină epocă de compromitere a *moralei în politică*, o retorică pusă la stîlpul ridicolului de comentatori politici tot mai dezghețați. Dinu Patriciu și partidul său s-au adăpostit sub umbrela Convenției, defilînd, arogant și hiperdramatic, sub drapelul pragmatismului și al inconsecvenței. PL '93 și-a verificat eficacitatea pe seama colegilor din Convenție, anexîndu-și grupul pachist din Camera Deputaților, apoi refăcîndu-și relațiile în alianța PSDR-PAC-

să construiască (acum circa doi ani) o Alianță Civic-Liberală. Între dosarele repetatelor armistiții dintre AC și PAC se află și un Protocol în care AC consimte să sprijine intrarea PNL în Convenție, dar „fără Halaicu și fără Cataramă”. Bolnav deja, în toamna lui '94, hărțuit de presa favorabilă Alianței Civic-Liberale, Corneliu Coposu acceptă și el ca fiul risipitor să se întoarcă „acasă”.

Înainte de a fi creată însă, Alianța Civic-Liberală cade și ea în uitare. La deziluziile PAC se adaugă și infidelitatea PNL, care, în momentul „marii schisme”, declară ritos: nu am reîntreat atît de greu în Convenție ca să ieșim atît de repede afară.

Bună alegere. Reabilitat și netulburat de angoasa pragului de 5%, PNL urcă puțin în sondaje.

Bună alegere – pînă în această săptămînă, cînd, indiferent dacă bomba SAFI a explodat sau nu din motive politice, Viorel Cataramă și PNL se află în probe grele.

PNL trebuie să-și dovedească autonomia față de Viorel Cataramă.

Vinovat sau nu de scandalul SAFI, Viorel Cataramă trebuie să probeze că a meritat să-și facă publicitate sub simbolul „cheii”. Modelul Traian Băsescu îi stă la îndemînă.

IMPORTANT!

Către cititorii revistei „22” din străinătate

În anunțăm pe cititorii noștri din străinătate care își procură revista (fie prin abonamente, fie prin cumpărare directă) altfel decât prin redacție, că distribuitorul care este RODIPET (difuzare de stat) procedează ilegal. Dreptul de difuzare, mai cu seamă în străinătate, aparține în exclusivitate revistei „22”.

RODIPET încalcă contractul semnat cu revista „22” prin care se stipulează expres că numai revista „22” are drept de difuzare în străinătate. RODIPET, difuzarea de stat, încalcă astfel veniturile care nu i se cuvin, sfidând înțelegerea contractuală.

Iată de ce îi rugăm pe cititorii noștri din străinătate care își procură revista altfel decât prin redacție să ne scrie, precizând modul în care ajung în posesia ei. Aceste mărturii ne sînt necesare pentru a corecta prin Justiție nedreptatea care se face revistei „22”. Îi asigurăm pe cei care deja au un abonament plătit altfel decât prin redacție că nu vor fi afectați și că vor primi în continuare revista pentru care au plătit.

Facem acest apel convingși că dumneavoastră, cei ce trăiți într-o lume liberă în care se respectă legile economiei de piață, veți înțelege primii conținutul demersului nostru. Revista „22” este o publicație obligată să trăiască din propriile venituri, astfel încît hoția la care se pretează statul prin RODIPET nu ne poate lăsa indiferenți.

Drept la replică

În numărul 19 al revistei „22” d-na Brîndușa Armanca publică un articol

intitulat: „Presă locală între reflexul ideologic și tentaculele caracatiței”. Dintr-o eroare regretabilă, autoarea consideră că d-l prof. J.C. Drăgan ar fi vinovat de slaba susținere financiară acordată revistelor aparținînd minorităților naționale și se arată revoltată de faptul că în Timișoara există un trust de presă girat de același J.C. Drăgan. Dacă avem în vedere că în spațiul Banatului, mai precis la Lugoj, este în curs de finisare o impresionantă facultate și un campus universitar care l-au costat pe d-l J.C. Drăgan milioane de dolari, și dacă nu uităm nici faptul că din investițiile masive pe care le-a efectuat în mass-media românească – ziare, tipografii, posturi de radio și televiziune, edituri – domnia sa nu și-a propus să cîștige vreun ban, înțelegem că singurul lucru pe care l-a intenționat a fost să contribuie la relevarea și la răspîndirea valorilor românești. Dacă o asemenea acțiune o deranjează atât de tare pe d-na Brîndușa Armanca, înseamnă că la mijloc e vorba de alte rațiuni care nouă ne scapă. D-l J.C. Drăgan nu s-a implicat în viața politică, deși ar fi avut suficiente resurse să-și asigure o campanie electorală agresivă, preferînd ca întregul trust mass-media de care dispune să fie pus în slujba culturii naționale și informării corecte, indiferent de domeniile abordate. Cei ce continuă a răstălmăci cu evidentă rea intenție toate aceste realități, nu fac decât să cadă în patina partizanatului politic sau să se lase subordonați în susținerea unor cauze ignobile și evident antiromânești. Este cu totul regretabil că o revistă ce se consideră echilibrată face loc în paginile sale articolului semnat de d-na Brîndușa Armanca, o ziaristă „recunoscută” pentru excesele sale pasionale și pentru lipsa de discernămint de care dă dovadă.

În speranța că veți publica acest drept la replică, așa cum se cuvine pentru orice publicație ce se respectă, vă mulțumim anticipat.

Alexandru Păduraru

Redactor-șef tele-radio EUROPA NOVA

Stimată redacție „22”

Există un personaj în Televiziunea Română care umple timp de trei ore ecranul la sfîrșit de săptămînă și care se-a bucurat din partea celor ce citesc revista „22” de apreciere.

În naivitatea zilelor sau anilor de după '89, mi s-a părut și mie că avem în „Serata TV” a d-lui Iosif Sava o replică televizată a celebrei emisiuni radiofonice „Teze și antiteze la Paris”. Credeam atunci că modul tragic în care s-a făcut schimbarea în România a produs o străfulgerare a conștiinței fiecăruia în raport cu trecutul, indiferent unde se afla pe scara vinovației. Cred și astăzi că momentul '89 a fost o șansă unică de care ar fi putut beneficia chiar și un Adrian Păunescu. (...) Revenind, dacă primele emisiuni m-au indus în eroare, era numai pentru faptul că aerul cald al Revoluției mai ajungea pînă în studioul „Seratei TV”. De atunci au trecut cîțiva ani, iar mie mi-a devenit de mult limpede că nimic fundamental nu s-a schimbat în structura d-lui Sava post-revoluție.

Nu vreau și nu am dreptul să judec pe nimeni, dar mi se pare că animatorul „Seratei TV” face parte din acea categorie larg răspîndită care n-a înțeles nimic din oroarea consumată atîția ani sub ochii tuturor.

Vă amintiți, desigur, cînd revista „22” a fost invitată în emisiune, v-ați pomenit a fi tratați ca „radicali” tocmai pentru că revista și-a propus de la început să nu se joace de-a memoria, ci să-și pună mereu întrebarea: „Cum a fost cu putință?”

Cu toate acestea, în mediile culturale, Iosif Sava e privit cu îngăduință și indulgență (excepție au făcut Nicolae Manolescu, Adrian Marino și Dan C. Mihăilescu), pentru că, bănuiesc, fiecare așteaptă să fie invitat pentru a se „produce” în fața națiunii.

În rezumat, iată care mi se par a fi marile sechele din „Serata TV” și gîndirea d-lui Sava: (1) confuzia valorilor: declară că la „Serată” invită oameni cu operă, dar îl aduce în emisiune pe Adrian Păunescu, iar altă dată pe Gabriel Liiceanu (pe care îl califică „intransigent”); (2) împăciitorismul: a nu se confunda cu iertarea creștină, care este precedată de o minimă cîntă; (3) absolutizarea culturii (muzicii): cultura nu salvează pe nimeni, pentru simplul fapt că nu există un dumnezeu al culturii; (4) incercarea de a absolvire a marilor colaboraționiști (Sadoveanu, Călinescu, Argehi, Nichita Stănescu, D.R. Popescu etc.): deunăzi, d-l Sava se întreba retoric „de unde atîta fanatism la Virgil Ierunca”, care își permitea pe vremea

Europei Libere să se atingă inclusiv de aceste „statui” ce cauționau un regim minjit cu singe (această impertinență a d-lui Sava e adevăratul motiv pentru care vă scriu). În ochii mei, acești oameni și alții ca ei nu se salvează în pofida operei lor; toți aceștia au cunoscut proporțiile răului, dar au fost prea lași sau prea comози pentru a se rupe; e ceea ce Panait Istrati sau Emil Cioran au făcut și vor fi reținuți de posteritate – atît ei, cît și scrisul lor.

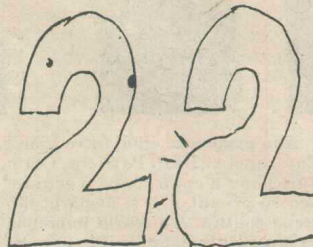
În fine, iată portretul acestui tip de om pe care-l întrușchiază atît de bine Iosif Sava în descrierea lui Adrian Marino („22” nr. 9): „Amestec de bonomie, jovialitate ușor cabotină și semi-șmechereală propagandistică, bine rotată, îl caracterizează. Simulează, cu gesturi largi, corpolente, dezinvoltura, dialogul liber, echidistanța și pluralismul opiniilor. Convîngerile (sau, mai bine zis, dresajul ideologic), plus o mare suplețe adaptabilă, îi dau o abilitate deosebită de a fi mereu insidios, nu însă și strident, totdeauna «cu guvernul», dar niciodată violent «cu opoziția». Cînd este strîns totuși cu ușa – ceea ce i se întîmplă uneori cînd organizează, simbolic vorbind, «serate muzicale» –, are o soluție infailibilă: «Să facem puțină muzică». În felul acesta Bach salvează guvernul Văcăroiu.

Pentru cine știe să-l guste, el are savoarea sa. Sintem în țara unde totul se transformă, pînă la urmă, în farsă, cel mult în opera buffa”.

Cu bine,

Ioan Oprea, Cluj, 10.04.1996

IAR AVEM UN SUPPLEMENT?

Stimată doamnă

Gabriela Adameșteanu,

Vă trimis alăturat copia unei scrisori (pentru rubrica „Curier”) adresată d-lui Iosif Sava, în legătură cu cea mai penibilă „Serată muzicală” realizată, avînd ca interlocutor pe d-l Ion Iliescu.

Lingușitor și slugarnic pînă la greață, plin de admirație fără limite, d-l Iosif Sava s-a comportat de parcă în fața domniei sale s-ar fi aflat Ceaușescu II, ceea ce de fapt și era. Crezînd că în modul acesta ni-l poate face cunoscut pe Ion Iliescu (pe care îl cred ca fiind prototipul omului duplicitar), d-l Iosif Sava și-a dezvoltat propriul chip: obedient, temător pentru scaunul călduț ocupat, extaziat fără motiv în fața celor 6-7 volume, pe care nu le citise, și nu mai puțin în fața autorului, nu altul decît Ion Iliescu.

Deși îl invocă pe Bernard Pivot, este departe de celebrul francez. Nu altceva decît o caricatură.

Stimate domnule Iosif Sava,

Intimidat (nu știu de ce) de funcția interlocutorului dumneavoastră din emisiunea „Serata muzicală” programată pentru ziua de 4 mai crt., ați reușit să realizați cea mai slugarnică întîlnire pe care am văzut-o și am auzit-o. Adrian Păunescu și C.V. Tudor vă pot invidia pentru performanța dumneavoastră.

Cînd ați afirmat că d-l Ion Iliescu este o „mare personalitate politică a Europei contemporane”, cînd nu v-ați putut stăpîni extazul în fața celor 6-7 volume scrise de „liber cugetătorul” cunoscut, cînd plesnați de admirație pentru cele 16-17 ore de muncă intensivă ale aceluiași (gata să-l depășească pe Napoleon), nu ați simțit nici un moment cît erați de ridicol?

Dacă d-l Ion Iliescu este o mare personalitate politică a secolului nostru, mă întreb cum îi veți caracteriza pe Lech Walesa și Václav Havel. Cite din cele 6-7 volume ați citit, domnule Sava, căci cei mai mulți comentatori spun că sînt ilizibile și că limbajul folosit bate toate recordurile limbajului de lemn? Operele d-lui Ion Iliescu zac pe purturile librăriilor, cele dispărute fiind donate cu mîrinimie colecționarilor de autografe cu prelejur așa-ziselor vizite de lucru de tip ceaștuz sau impuse ambasadorilor români spre cumpărare, după rețeta practică de „răposatul” antecesor.

De ce au fost evitate întrebările-cheie pentru cunoașterea adevăratului caracter al omului aflat în fața dumneavoastră? L-aș fi întrebant pe d-l Ion Iliescu cînd s-a produs convertirea domniei sale la credința strămoșească, sus-numitului declarîndu-se „liber și nesilit de nimeni”, liber cugetător, încrezător în valorile comunismului grefat pe nu știu ce. Să fi uitat d-l Ion Iliescu că ateismul este una din valorile ideologiei pe care a slujit-o toată viața? Cînd s-a convertit d-l Ion Iliescu la principiul „economiei de piață”, după ce o viață a propagat colectivismul, în care, de altfel, continuă să creadă și în prezent? (...)

Preocupat de propria sa imagine, același Ion Iliescu aruncă toate esecurile, toate gafele, dezastrul țării în capul Opoziției, iar dacă mai rămîne ceva, cu rămășițele îl gratifică pe iubitul său (fost) colaborator și prea supus Petre Roman.

D-l Ion Iliescu n-a avut bunul-simț să-și ceară scuze față de cel ce a fost Corneliu Coposu, pe care l-a jignit de cîte ori a avut oțazia, acuzîndu-l de fapte imaginare. În schimb, după ce l-a urît toată viața, s-a repezit să verse lacrimi de crocodil la înctarea din viață a celui pe care românii l-au văzut ca simbol al demnității românești. D-l Ion Iliescu a avut timp să viziteze diverse Holocausturi (evident, din calcule politice), dar nu avut timp (oare?) să se închine la mormîntul celor fără de mormînt din propria țară, asasinatăi de cei pentru care „invitatul seratei” avea o deosebită dragoste. Gestul domniei sale ar fi fost un semn de pocăință, pe care, este drept, numai oamenii superiori pot să-l facă.

La emisiunea la care m-am referit era recomandabil să fi fost invitați cel puțin doi ziaristi. Abia atunci „serata” dumneavoastră, stimate domnule Sava, și-ar fi atins scopul. Ați ratat această ocazie, ratare ce vă e imputabilă.

Ați greșit, domnule Sava!

Liviu Feroa, Timișoara, 7 mai 1996

ANDREI CORNEA

Un divorț probabil

Ca în cîntecul despre cei „zece negri mititei”, numărul partenerilor la coaliția guvernamentală (inițial cinci) s-a redus continuu, iar acum se pare, după cite s-a anunțat, că PDSR va governa cele citeva luni rămase pînă la alegeri singur. De ce se desparte, așadar, PDSR și de ultimul, dar și cel mai important aliat al său, PUNR?

Cred că se pot invoca cel puțin două motive:

Mai întii, trebuie să ne referim la *apriga concurență a celor două partide pentru cucerirea electoratului românesc din Ardeal*. În mod tradițional, PDSR este slab în această zonă, electoratul românesc fiind atașat fie PUNR-ului, fie partidelor din opoziție. Or, miza Ardealului este esențială pentru ambele partide: pentru a spera să câștige și aceste alegeri, PDSR nu se mai poate limita doar la electoratul rural și cel al micilor orașe din Muntenia și Moldova, deoarece nemulțumirile de natură economică ale populației pot face ca o parte dintre locuitorii acestor zone să nu mai voteze cu PDSR, îndreptîndu-se spre PRM, PSM sau PS, ori să nu mai voteze deloc. PDSR are, așadar, nevoie de un sprijin electoral nou, care să compenseze, fie și în parte, eroziunea la care a fost supus, ca partid de guvernămînt. Cum acest sprijin nu-l poate veni din partea electoratului de opoziție, înseamnă că nu-l poate obține decît de la partea mai moderată a electoratului peunierist din Ardeal.

Dacă PDSR luptă pentru dominație, PUNR luptă pentru *supraviețuire*: cu un prag electoral de 5%, acest partid riscă, dacă nu reușește să se opună cu succes PDSR-ului, să rămînă în afara parlamentului viitor. PUNR se vede astfel nevoit să se bată pe plan local cu PDSR-ul, să-i conteste deciziile și chiar să-i pună sub semnul întrebării guvernarea la care el însuși a contribuit îndeajuns. Arma sa principală rămîne naționalismul extremist și agresiv pe care îl exprimă Gh. Funar. În ce măsură această armă își va mai arăta eficacitatea de odinioară, vom vedea.

Pe de altă parte, PDSR are și alte motive pentru a intra în campania electorală fără PUNR: el ar putea astfel *diminua intrucivă reproducerea opoziției că a guvernării alături de partide extremiste*; ar putea, dimpotrivă, relua într-un mod ceva mai credibil teza, dragă președintelui Iliescu, că alianța sa cu PUNR, PRM sau PSM s-a datorat numai unei conjuncturi nefericite, produsă de refuzul de colaborare al opoziției, și nu unei *simpatii ideologice ascunse*. Iată – pare a spune PDSR – în momentul cînd nimeni nu mai dorește căderea guvernului Văcăroiu – devenită chiar și tehnic aproape imposibilă –, cînd stabilitatea țării nu mai e, deci, în pericol, ne dispensăm de indezirabilii peunieriști. Toate aceste manevre pot poziționa mai bine PDSR-ul, după alegerile generale, îi pot îmbunătăți imaginea

în ochii opoziției, dar mai ales ai Occidentului, mărind probabilitatea ca acesta din urmă să susțină discret o coaliție PDSR-CDR.

Așa stînd lucrurile, nu este înțiplător că d-l Văcăroiu a intrat în PDSR, devenind al 13-lea vicepreședinte al acestui partid. Ficțiunea unui cabinet „tehnic” este de mult discreditată. Dar și ficțiunea unui prim-ministru, chipurile, neutru care conduce un cabinet de coaliție nu-și mai are sensul. Un guvern monocolor, alcătuit în mare parte din membri de frunte ai PDSR, nu are nici un motiv să aibă în fruntea sa un prim-ministru „fără de partid”, dar care, altminteri, execută conștiințios politica partidului de guvernămînt. Pe

de altă parte, d-l Văcăroiu însuși merită o recompensă: intrarea sa în partid arată că el va primi un loc bun pe listele de candidați PDSR și că va face parte din viitorul parlament. După ce, în ultimii doi ani, politicul a devenit în plan real tot mai dominant asupra administrativului, *iată că acum el dorește să-și consacre și în plan simbolic această victorie*.

Este îndreptățit să salutăm totuși clarificarea: ne amintim că, în 1992, PDSR (numit atunci FDSN) considera că nu guvernase în fapt pînă atunci, că se aflase mai degrabă în opoziție și că nu avusese nici o responsabilitate pentru dificultățile prin care trecea țara. Iată că acum PDSR va intra în alegerile generale, probabil, cu un guvern monocolor PDSR, cu un prim-ministru vicepreședinte PDSR și, drept urmare, obligat să răspundă atît criticilor opoziției democratice, cit și celor aparținînd foștilor săi aliați. S-ar putea, de altfel, ca el să profite de pe urma acestei noi situații, asumîndu-și tot mai serios rolul de invidiat de centru politic. Oricum, *cine a fost responsabil pentru guvernare e o întrebare care, în 1996, nu se va mai pune, așa cum ea s-a pus în 1992*. Întrebarea va fi, doar, dacă respectiva guvernare, identificată tot mai mult cu PDSR-ul, a fost *mai degrabă bună sau mai degrabă rea*. De felul în care electoratul va răspunde la ea depinde natura și compoziția viitoarei coaliții guvernamentale.

Luni 13 mai

• **Președinția** – gata să semneze Tratatul cu Ungaria, dar nu oricum

Purtătorul de cuvînt prezidențial, Traian Chebeleu, a declarat că menționarea Recomandării 1.201 în Tratatul politic de bază româno-ungar nu va avea mai multe șanse după alegerile generale din acest an, indiferent de guvernul care va rezulta în urma lor. Fără insistența părții ungare privind menționarea Recomandării 1.201 în tratat, documentul poate fi semnat imediat, a declarat Chebeleu.

• **Moțiunea FMI a căzut în Camera**

Camera Deputaților a respins cu 137 de voturi pentru, 67 împotriva și 28 abțineri moțiunea simplă inițiată de Opoziție privind respectarea criteriilor asumate de Guvern în relația cu FMI. Dezbaterile supra moțiunii FMI au fost destul de anoste, avînd un pronunțat caracter electoral.

Marți 14 mai

• **Președintele Poloniei la București**

Președintele Poloniei, Alexandru Kwasiński, a remarcat în cadrul unei întîlniri cu omologul său, Ion Iliescu, că cele două țări au abordări apropiate sau identice în ceea ce privește problemele de politică internațională și că obiectivul lor este integrarea europeană și euro-atlantică. Între România și Polonia au fost semnate mai multe acorduri de colaborare în domeniul științei și tehnologiei, în agricultură și alimentație.

• **Date privind alegerile locale**

Șeful Departamentului Administrației Publice Locale, Octav Cozmincă, a prezentat datele privind acoșerirea cu candidați a circumscripțiilor electorale în cadrul alegerilor locale din 2 iunie. Astfel, PDSR are candidați înscrși pentru 2.815 din cele 2.954 circumscripții electorale (95,3% acoperire națională), fiind urmat de CDR – 87,6%, USD – 80%, PSM – 61,6%, PDAR – 59,4%, PUNR – 46,7%, PL '93 – 37,6%, PRM – 34%, PS – 26,1%, PAC – 23,4%, PNL – Cămpeanu – 16,9%, UDMR – 16,8%, Partida Romilor – 12%, Partidul Pensionarilor – 8,7%, Partidul Automobilistilor – 8,2%, Partidul Republican – 6,4%, Partidul Noua Românie – 5,6% și PUR – 5,7%. Restul formațiunilor politice se situează sub 5%. Pentru cele 2.954 de posturi de primar din întreaga țară s-au înscrși 18.415 candidați. Pentru postul de primar în cele 2.688 de comune candidatează 15.163 de persoane, în cele 188 de orașe s-au înscrși 1.970 de candidați, iar în cele 80 de municipii ale țării 1.282 de candidați.

• **PD acuză PDSR că pregătește fraude electorale**

Grupul parlamentar al PD a sesizat în plenul Camerei neregulile grave apărute, prin intermediul Comisiei Naționale pentru Statistică, în centralizarea datelor privind depunerea de liste electorale pentru alegerile locale. PD a arătat că în statistica comisiei apar greșeli evidente (liste întregi ale USD au fost omise, procente umflate în cazul PDSR). În condițiile în care centralizarea voturilor se va face prin aceeași comisie – condusă de un membru al PDSR –, PD a anunțat că va cere anularea alegerilor, dată fiind „*opțiunea clară*” a partidului de guvernămînt pentru fraude electorale.

Miercuri 15 mai

• **PNȚCD cere delimitarea PNL de scandalul SAFI**

Conducerea PNȚCD a condamnat implicarea unor lideri ai PNL în scandalul SAFI, apreciînd că ar putea cere chiar „*reexaminarea*” colaborării cu partidele care prin aceste acțiuni nepolitice au adus prejudicii imaginii Convenției Democratice. Prim-vicepreședintele PNL, Viorel Cataramă, și alți membri marcanți ai acestui partid fac parte din conducerea fondului mutual SAFI, care se află acum în imposibilitate de a efectua plăți. Peste 200.000 de persoane au investit în SAFI, riscînd acum să-și piardă banii.

Joi 16 mai

• **PDSR e decis să rupă cu PUNR**

Delegația Permanentă a PDSR a decis să supună analizei Biroului Executiv Central protocolul semnat cu PUNR, urmînd să ia o decizie pentru ruperea amicală a relațiilor cu acest partid. Liderul Adrian Năstase a arătat că relația dintre cele două partide aflate la guvernare este foarte rea, iar „*campania PUNR pentru alegerile locale este foarte agresivă, în special la adresa PDSR*”.

• **A fost semnat Tratatul româno-iugoslav**

Aflat la Belgrad, președintele Ion Iliescu a semnat Tratatul de prietenie, bună vecinătate și colaborare dintre România și Iugoslavia. Tratatul, apreciat ca „*un document modern*”, este menit să consolideze cadrul juridic al relațiilor dintre cele două țări și, conform lui Iliescu, să contribuie la consolidarea păcii în Balcani.

• **Cataramă rămîne și în politică, și în afaceri**

Vicepreședintele PNL, Viorel Cataramă, a anunțat că nu-și va da demisia din partid, așa cum au sugerat liderii PNȚCD, și nici nu va renunța la afaceri. Cataramă crede că PNL a devenit principalul partid al CDR și așa pot fi explicate atacurile la adresa sa din partea colegilor din Convenție.

Vineri 17 mai

• **Întîlnire Guvern-partide pe tema alegerilor**

Prima rundă de convorbiri între reprezentanți ai Guvernului și ai partidelor parlamentare pe chestiuni legate de alegerile locale s-a încheiat fără analiza studiului campaniei electorale, așa cum își propuseseră participanții, și fără a se ajunge la o înțelegere în privința modificărilor ce ar trebui operate în Legea alegerilor parlamentare. Adrian Severin, vicepreședinte al PD, a cerut Executivului să suspende campania electorală pentru alegerile locale, deoarece actuala campanie reprezintă „*o fraudă electorală în curs*”. Liderii celorlalte partide parlamentare nu au susținut această idee, constatînd că nu există un mecanism juridic care să permită suspendarea campaniei și, în plus, nu au fost prezentate elemente concrete care să justifice acest lucru.

• **Emil Constantinescu dezmente o criză în CDR**

Președintele CDR, Emil Constantinescu, a arătat că acuzațiile reproșate ale PNȚCD și PNL legate de cazul SAFI nu au provocat o criză în Convenție. Constantinescu crede totuși că, în situația în care CDR va câștiga alegerile, politicienii CDR vor trebui să opteze între calitatea de demnitari ai statului și oameni de afaceri, o asemenea prevedere fiind înscrisă în Contractul cu România.

Sîmbătă 18 mai

• **Întrunirea națională a candidaților CDR**

La un miting organizat de către Convenția Democrată, cu participarea candidaților săi la posturile din administrația locală, președintele Emil Constantinescu și-a exprimat convingerea că CDR va câștiga alegerile din acest an, inclusiv cele generale și prezidențiale.

• **Victor Ciorbea urcă în preferințele bucoreștenilor**

Conform unui sondaj efectuat de Centrul de Sociologie Urbană și Rurală (CURS), Victor Ciorbea (CDR) a realizat un salt spectaculos în preferințele electoratului bucoreștean, de la 18% la 23%, la o săptămîină după un ultim sondaj efectuat de același institut. Ilie Năstase (PDSR) conduce cu 25%, în creștere cu doar 1%. Urmează la mare distanță Anton Vătășescu (PD) cu 6% și Doru Viorel Ursu (independent) cu 4%, ambii în creștere cu un procent, în timp ce Dinu Patriciu (PL '93) scade la 2%. Nehotărîții au înregistrat și ei o scădere, de la 33% la 30%.

Rubrică realizată de
MARIAN CHIRIAC

ILIE ȘERBĂNESCU

Tîlcurile românești ale prăbușirii levelei bulgărești

Bulgaria vecină se află în panică. Leva, moneda națională, literalmente s-a prăbușit. A înregistrat o cădere bruscă, așa cum în România s-ar trece de pe o zi pe alta de la circa 3.000 la 6-7.000 de lei dolarul.

Oamenii și-au retras depozite în valută din bănci de teama că, aflate la ananghie, autoritățile vor confisca valuta. De disperare, unii și-au ars deținerile în leu cu care nu mai aveau ce să facă. După ce câteva zile magazinele au fost închise, la redeschidere s-au afișat prețuri în valută. Cozi interminabile există la pîne și la alte produse de bază. O raționalizare a acestora pare că va interveni.

O strângere de inimă te cuprinde auzind toate acestea. O strângere de inimă din solidaritate cu oamenii nevoiași care sînt și peste Dunăre ca și dincoace. O solidaritate care există și dacă cei de dincoace și de dincolo de Dunăre nu se dau chiar în vînt unii după alții.

O strângere de inimă însă și din temerea că nu cumva să se întîmple și pe la noi așa ceva. La București, autoritățile s-au străduit mai mult să tacă decît să dea asigurări că în România nu există riscul de a se întîmpla ceva similar. Probabil în ideea că niscui asigurări — așa cum a ajuns încrederea în politicieni — abia le-ar da de gîndit oamenilor. Și că, nesupunindu-se nimic, abia se va interpreta că la noi nici nu ar putea interveni ceva asemănător, fiind, desigur, mai cu moț.

În 1993, cu un guvern de centru-dreapta, Bulgaria obține stabilizarea macroeconomică

Dincolo însă de orice speculații, trebuie analizat cum s-a ajuns în Bulgaria la ceea ce se întîmplă. România imediat post-decembristă pierdea timp și trenuri cu discuții sterile și baliverne despre modelele social-democrate de tip scandinav și adopta pe calea reformei spre o economie de piață doar jumătăți de măsură, precum liberalizarea parțială a prețurilor, liberalizarea prețurilor fără liberalizarea dobînzilor, liberalizarea prețurilor fără liberalizarea cursului monedei naționale, pentru care s-au plătit costuri economice și sociale mult agravate. Bulgaria, pe atunci cu un guvern de centru-dreapta, se pusese serios pe treabă în promovarea primului val al reformei, care consta în introducerea principalelor mecanisme, instrumente și instituții ale economiei de piață. Și tocmai de aceea a obținut relativ rapid, după acest prim val al reformei, așa-numita stabilizare macroeconomică cu șocuri mai mici și la costurile economice și sociale nu tocmai împovărătoare.

După un puseu febril, inflația s-a temperat, iar leva s-a stabilizat la un nivel doar de câteva ori și nu de câteva zeci de ori mai scăzut decît cel de la începutul perioadei de tranziție. Ceea ce a demonstrat caracterul corect al politicii economice urmate, căci rezultatele erau cu atât mai remarcabile cu cît Bulgaria moștenise din perioada comunistă o copleșitoare, pentru ea, îndatorare externă.

Era anul 1993, cînd Bulgaria obținuse deja stabilizarea macroeconomică, în timp ce în România își începea

activitatea un guvern al cărui mandat era de a temporiza — de fapt de a stopa, ca să vorbim deschis — și bruma de reformă făcută pînă atunci cu jumătăți de măsură. Luîndu-și în serios mandatul, guvernul Văcăroiu nu numai că a pus frînă reformelor, dar s-a apucat și să stimuleze activitatea industrială înaintea stabilizării macroeconomice. Efectul a fost dramatic: 300% inflație și o scădere de aproape 5 ori a cursului leului pe piața paralelă, adică cea reală, în 1993. Dar, fără alternativă și sub amenințarea de a rămîne fără nici o finanțare externă, guvernul Văcăroiu a fost nevoit să accepte rețetărilor prescris de FMI pentru stabilizarea macroeconomică, introducînd, în sfîrșit, în 1994 dobînzile real-pozitive și piața valutară interbancară pe care să se stabilească cursul leului. Pe aceste baze s-a obținut o reducere semnificativă a inflației și o relativă stabilizare a leului, oprindu-se pentru un timp evaziunea spre valută ca valoare-refugiu.

Cu un decalaj de circa un an și jumătate față de Bulgaria vecină, România ajungea astfel să realizeze și ea indispensabila stabilizare așa-zis macroeconomică, fără de care derularea normală a proceselor economice — și ce să mai vorbim de cele de reformă — nu era posibilă. România, în ciuda acestei regretabile întârzieri, avea însă, într-un fel, și un avantaj. Era de-ajuns să se uite la Bulgaria pentru a trage învățămintele nu numai din reușite, dar și din eșecuri. Pentru că, între timp, în Bulgaria începuse eroziunea situației economice. Și nu dintr-o altă cauză decît din aceea că acolo s-a confundat, din necunoaștere sau pur și simplu din motive ideologice sau politice, stabilizarea macroeconomică cu reforma însăși.

Blocajul la nivel microeconomic și venirea comuniștilor la putere au grăbit deznodămîntul

Stabilizarea macroeconomică nu este decît un prealabil necesar pentru a se putea începe adevăratele reforme, care sînt cele la nivel microeconomic, adică la nivelul întreprinderilor. Bulgaria însă, după ce a obținut stabilizarea macroeconomică, n-a întreprins practic nimic la nivel microeconomic

pe linia așezării întreprinderilor pe criteriile eficienței și profitabilității, cu toate durerile pe care acest proces le implica, întrucît în unele cazuri este vorba și de abandonări parțiale sau totale ale unor întreprinderi. Venirea la putere în urmă cu 16 luni a socialiștilor — foștii comuniști rebotezați — a grăbit deznodămîntul. Procesul privatizării a fost blocat, în afară de cel desfășurat în sistem clientelar, de la care nu se pot aștepta însă ameliorări semnificative în gestiunea economică. Întreprinderile falimentare au continuat să fie masiv subvenționate, iar sistemul bancar de stat i s-a impus să crediteze în continuare aceste întreprinderi fără speranța rambursării fondurilor. Avertismentele FMI au fost ignorate și cerințele acestuia nu au fost luate în considerare. S-a cochetat, dimpotrivă, cu o Moscova care nu are bani nici măcar pentru ea.

Nota de plată nu putea decît să vină la un moment dat. Fără restructurări industriale la nivel micro, stabilizarea macroeconomică nu poate fi durabilă, căci n-are cum să fie susținută. Și absența restructurării întreprinderilor se răzbuună mai devreme sau mai tîrziu.

Nu trebuie să fie economist pentru a înțelege că atunci cînd guvernânții fac pe generoșii cu industriile neper-

formante, întreținîndu-le direct din resurse bugetare sau, mai ales indirect, prin inflație sau acceptul ca aceste industrii să nu-și plătească datoriile, o fac pe seama populației. Statul nu are bani. A întreține industriile neperformante înseamnă a lua de la cineva și acest cineva nu este decît populația. Altcineva nu există. Și dacă se ia de la buget înseamnă fie că se percep impozite mai mari, fie că se reduc alocațiile pentru alte nevoi. Iar dacă subvenționarea se face pe baza inflației, înseamnă a se lăsa prețurile să crească și cursul monedei naționale să se devalorizeze. Dacă însă se vrea să se subvenționeze industriile neperformante, să nu se afecteze nici bugetul și, în același timp, din motive electorale de pildă, să se blocheze și creșterile de prețuri și deprecierea monedei naționale,

atunci în mod inevitabil se acumulează tensiuni care nu mai pot fi controlate. Buba trebuie să spargă undeva și cel mai adesea sparge acolo unde este mai rău; în plățile externe, unde nu există nici loc de întors, nici rost de păcălit. De aceea, dezastrele economice încep în general cu căderea monedei naționale, care exprimă relația economiei naționale cu exteriorul.

Bulgaria — un avertisment sever pentru autoritățile române

Dacă autoritățile române s-ar fi uitat atent la Bulgaria, ar fi observat de mult exemplul strict negativ, dar deosebit de relevant pe care l-a oferit țara vecină în ce privește lucrul nedus pînă la capăt sau, mai precis, exemplul de compromitere a stabilizării macroeconomice, obținută cu atîtea eforturi și dureri, prin blocarea apoi a adevăratelor reforme la nivel microeconomic.

Într-un fel, autoritățile de la București au greșit încă și mai mult decît cele de la Sofia, pentru că au avut în față experiența negativă din Bulgaria și nu s-au grăbit să tragă și învățămintele, făcînd din timp ceea ce era necesar pentru a se evita orice risc de repetare a acestei experiențe. Procesul realiei privatizării a fost excesiv tergiversat. Și, practic, nici o restructurare industrială nu a fost întreprinsă. Indiferent de ceea ce spun autoritățile, societatea românească continuă să cheltuiască imens — nu explicit de la buget, ci prin inflație și datorii neplătite — cu întreținerea unor industrii neperformante. Și buba poate să spargă dacă autoritățile se vor încrîncina, din motive electorale, să țină artificial în chingă cursul monedei naționale și să nu dea drumul la prețuri. Indiferent că oamenilor le place sau nu, riscul unei degringolade a mai scăzut tocmai prin recenta decizie nepopulară de a se lăsa să crească prețurile la carne și lapte, ceea ce realizează o anumită destindere în tensiunile economice acumulate din cauza menținerii artificiale a cursului leului și a prețurilor la energie.

Tîlcurile românești ale prăbușirii levelei bulgărești sînt deci clare. Economia românească mai are însă o șansă de a evita repetarea experienței bulgărești dacă — măcar în ceasul al doisprezecelea —, indiferent de alegeți și de interese electorale, se vor grăbi asanările industriale și se va trece la măsuri semnificative împotriva spoliei economice de către grupuri clientelare prin mijloace ilegale sau subterane. Și, oricum, renunțîndu-se la blocări, în scopuri electorale, ale devalorizării leului și ale creșterii prețurilor, care induc doar ficțiuni pe termen scurt cu riscul unor grave consecințe economice pe termen lung.

E nevoie de observatori pentru alegeri

Asociația non-guvernamentală „Pro Democrația” caută observatori pentru alegerile locale din iunie. Pînă acum s-au înscris 1.700 de persoane, asociația dorind să strîngă circa 10.000 de observatori. Termenul limită pentru înscrieri este 30 mai.

Cei care se oferă voluntari trebuie să aibă drept de vot și să nu fie membri ai vreunui partid politic. Ei vor fi instruiți de către „Pro Democrația” în ceea ce privește drepturile, obligațiile și riscurile unui observator la alegeri. Aceștia, potrivit Legii alegerilor locale, pot asista la toate operațiunile de votare, fără a interveni însă în procesul propriu-zis al votării. De asemenea, ei pot semna președintelui secției de votare unde sînt prezenți orice neregularitate pe care o sesizează. În final, vor întocmi un raport privind corectitudinea desfășurării scrutinului.

Asociația „Pro Democrația” a trimis observatori și la alegerile din 1992. Spre deosebire de cele locale, unde au avut în jur de 7.000, la alegerile generale au avut numai 2.000 de reprezentanți, din cauza legii, care permitea accesul unui singur observator național într-o secție de votare. Aceste prevederi au fost înlăturate din actuala lege ca urmare a lobby-ului exercitat asupra parlamentarilor de

către „Pro Democrația”, ca reprezentant a peste 200 de organizații non-guvernamentale. Astfel, la alegerile din iunie va putea participa un număr nelimitat de observatori naționali, cu posibilitatea de a se deplasa la diferitele secții de votare ale aceleiași circumscripții.

Observatorii „Pro Democrația” nu vor beneficia de recompense bănești din partea asociației, fiindu-le asigurate doar o masă și decontarea cheltuielilor pentru transport în unele cazuri.

Rolul observatorilor la alegeri este foarte important, mai ales în cazul țării fără un exercițiu democratic îndelungat. Ca reprezentanți ai societății civile, ei dau încredere cetățenilor și candidaților, dezamorsează posibile stări tensionale și întîmidează tentativele de încălcare a prevederilor legale.

Nota redacției:

Cei care doresc să devină observatori la alegerile locale pot lua legătura cu Asociația „Pro Democrația” la Centrul Național de Coordonare din strada Costache Negri nr. 7, sector 5, București. Relații suplimentare la telefon 637.67.74 sau 638.84.56.

LIGIA CĂLIN

VICTOR BĂRSAN

4 ani de la arestarea grupului Ilașcu

În zilele de 14 și 15 mai 1996, o delegație a GDS (Grupul pentru Dialog Social) și ACAT (Acțiunea Creștinilor pentru Abolirea Torturii) – România, formată din Victor Bărsan, ieromonah Iustin Marchiș și arhimandrit Bartolomeu Androni, s-a aflat la Tiraspol, cu scopul de a-i vizita pe Ilie Ilașcu și Alexandru Leșco, deținuți în închisorile transnistrene de aproape patru ani.

Delegației i-a fost imposibil să îl găsească pe ministrul adjunct de facto al Afacerilor Interne, Viktor Pavlov, deși acesta primise prin fax, cu 10 zile înainte, cererea de vizitare, la care era obligat să răspundă, pozitiv sau negativ. Oficialii ai Ministerului de Interne (de facto) au informat delegația, la repetatele sale încercări de a-l găsi pe vice-ministru, că d-l Pavlov nu este la birou, că va veni mai târziu, că nu știe unde se află, că au fost anunțați telefonic că nu se va mai întoarce etc.

Ei au mai declarat că, pentru a obține permisiunea de vizitare, trebuie să se adreseze ministrului de facto al Securității, Șevtov. Deși această informație contrazice legile Transnistriei (conform cărora aprobarea de vizitare este dată de unul dintre adjuncții ministrului de Interne, în speță Pavlov), cu scopul de a încerca depășirea blocajului în care se găsea, delegația a acceptat să îl caute pe ministrul de facto al Securității, Șevtov. La sediul Ministerului Securității, delegația a fost primită de maiorul Nikolai Borisovici Tvetkov, care a explicat că, pentru a fi primită de ministru, delegația trebuie să aibă aprobarea lui Valeri Lițkai, secretar de stat

și consilier al președintelui (de facto) pentru politică externă. Delegația a obiectat că (1) nu se găsește în situația de a cere o audiență din inițiativă proprie, ci se află aici în urma recomandărilor insistente ale unor oficiali ai Ministerului de Interne (de facto) și că (2) în orice stat în care se respectă principiul separării puterilor un ministru poate hotărî singur pe cine primește în audiență, fără aprobarea președinției sau a altei instanțe. Aceste obiecții nu au avut nici un efect, astfel că, din aceeași dorință de a face tot posibilul pentru depășirea blocajului, delegația s-a deplasat la președinție.

Din partea lui Valeri Lițkai, delegația a fost primită de Maxim Nestorov, care s-a arătat mirat de faptul că președinția poate fi amestecată în chestiuni de rutină ale Ministerului Securității. Delegația a folosit această ocazie pentru a sublinia că, o dată în plus, realitatea demonstrează că reprezentanții ONG-urilor românești cunosc mai bine legile transnistrene decât miniștrii și oficialii locali. Cum d-l Maxim Nestorov a exclus această posibilitate, delegația a fost nevoită să constate că singura explicație acceptabilă pentru un asemenea comportament al autorităților este lipsa lor de sinceritate.

Delegația a revenit a doua zi la Sovietul Suprem (de facto), unde a avut o întrevedere cu președintele acestuia, Grigore Mărăcuță. Delegația a explicat situația de blocaj în care se găsește și a cerut d-lui Mărăcuță aprobarea pentru vizitarea celor doi prizonieri. După ce d-l Mărăcuță a dat aprobarea, a avut o discuție telefonică cu ministrul de Interne (de facto), și apoi a declarat că vizita nu poate avea loc.

În altă ordine de idei, delegația l-a informat pe d-l Mărăcuță că se continuă eforturile pentru a elibera deținuții printr-un mecanism girat de OSCE, deoarece orice mecanism local pare blocat. D-l Mărăcuță a confirmat disponibilitatea Transnistriei pentru un asemenea procedeu și a menționat că este luată în discuție, în negocierile dintre Tiraspol și Chișinău, posibilitatea unei amnistieri generale, o dată cu definitivarea statutului Transnistriei. Delegația a subliniat că legarea eliberării grupului Ilașcu de acordarea statutului special Transnistriei echivalează cu o aminare sine die a rezolvării problemei. De asemenea, această abordare politizează cazul Ilașcu, care este un caz de încălcare a drepturilor omului, nu un caz politic.

Părinții Iustin Marchiș și Bartolomeu Androni au cerut să li se permită măcar lor să aibă acces la Ilașcu, care și-a exprimat dorința expresă de a se întâlni cu un preot. D-l Mărăcuță a declarat că Ilașcu, ca și ceilalți deținuți de la închisoarea Hlinoaia, a fost vizitat în timpul Paștilor de preotul din Tașlic (Transnistria). Această afirmație nu corespunde realității.

În finalul întâlnirii cu d-l Mărăcuță, delegația a deplins incapacitatea autorităților din Transnistria de a respecta legile pe care singuri le-au impus și a părăsit Tiraspolul.

La întoarcerea în Chișinău, delegația a vizitat Misiunea OSCE din Republica Moldova, căreia i-a expus desfășurarea vizitei. Reprezentantul OSCE a relatat faptul că autoritățile de facto de la Tiraspol continuă să se opună primirii reprezentanților Comitetului Internațional al Crucii Roșii, care doresc să îi viziteze pe arestați.

GDS și ACAT – România subliniază că contactarea autorităților de facto de la Tiraspol nu înseamnă în nici un fel o recunoaștere a „Republicii Moldovenești Nistrene”, ci reprezintă un demers obligatoriu făcut în scopul apărării drepturilor omului.

Dorim totodată să reamintim că la 2 iunie 1996 se împlinesc 4 ani de la arestarea lui Ilie Ilașcu, Andrei Ivanțoc, Tudor Petrov Popa și Alexandru Leșco.

București, 17 mai 1996

BRUCE W. NELAN

După uciderea lui Dudaev

Dudaev folosea în mod frecvent telefonul cu semnal prin satelit și rușii nu îl localizaseră niciodată. Este inexplicabil cum au reușit dintr-o dată.

Comandantul armatei ruse din regiune, Viaceslav Tihomirov, după ce inițial negase implicarea celor din subordinea sa în orice fel de luptă, el a afirmat apoi că forțele pe care le comanda au lansat tiruri de apărare înspre grupurile de ceceni și probabil unul dintre acestea l-a ucis pe Dudaev.

Oricare ar fi fost faptele, Dudaev nu mai este. Elțin a declarat public că realezarea sa ar putea depinde de rezultatul final al războiului din Cecenia, iar pe termen scurt, eliminarea charismaticului rebel, care devenise pentru Elțin o înfrupare a răzbnării iminente, poate apărea ca o reușită care ar putea să-l relanseze pe președintele rus. Pe termen lung, sfârșitul abrupt al guvernării autocratice a lui Dudaev poate aduce dezbinare și instabilitate în comandamentul rebelilor ceceni și poate îngreuna stabilizarea situației. Elțin, însă, este, fără îndoială, mulțumit că Dudaev a fost eliminat.

Fostul general al Forțelor Aeriene Sovietice, bărbatul energic, mic de statură, cu mustață, avea obiceiul exasperant de a fi mai abil decât conducătorii trupelor ruse, reușind să supraviețuiască atacurilor lor, pentru a apărea apoi la televiziune, acordând interviuri și răspunzând întrebărilor corespondenților de presă.

„Cu sau fără Dudaev, vom instaura pacea în Cecenia”, spune Elțin. Acest obiectiv, însă, este departe de a putea fi îndeplinit. Anunțul de încetare a focului, făcut de Elțin pe 31 martie, și tentativa de a iniția noi negocieri de pace nu au produs nici o diminuare vizibilă a încordării. Dar în prezența președintelui Bill Clinton, în timpul recentei sale vizite la Moscova, Elțin susținea că acțiunile militare din Cecenia au fost oprite. Oare mințea sau era total rupt de realitate?

Poate că nu se afla la nici una dintre aceste extreme. Elțin dăduse ordin de retragere, dar a lăsat forțelor armate libertatea de a hotărî cum să îl îndeplinească. Un oficial al administrației ruse spunea: „Nu cred că Elțin minte – de pe poziția lui. Nu l-ar minți pe Bill Clinton. În ceea ce-l privește, problema se reduce la ceea ce cuprinde o operațiune

militară. Conform opiniei sale, rușii nu pregătesc nici o operațiune; ei nu fac altceva decât să se apere”. Oricum ar vedea Elțin conflictul, acesta are totuși caracteristicile unui război. În cursul lunii aprilie, rebelii ceceni au atacat un convoi rus și au ucis peste 70 de soldați. Ulterior au atacat pozițiile ruse cu puști și grenade de zeci de ori în fiecare zi, iar rușii au răspuns cu artilerie și prin lovituri aeriene.

Elțin a încercat să stabilească, prin mediatori, contacte cu Dudaev. Chiar dacă șeful cecen este mort și războiul continuă, stabilirea unei legături cu liderii rebelilor este încă posibilă. Dar pentru moment situația generală nu este favorabilă. Se pare că succesul lui Dudaev este vicepreședintele Zelimhan Iandarbiev, care are reputația unui ideolog al războiului dus pînă la capăt. Serghei Kovaliov, avocat rus pentru drepturile omului, care a petrecut câteva luni în Cecenia, îl consideră fanatic pe noul șef cecen.

O parte a rușilor prevăd că Iandarbiev va fi înlăturat curînd de comandantul de luptă Șamil Basaev, care a fost însărcinat săptămîna trecută să negocieze cu Moscova. Dar dacă cecenii persistă în a impune aceleași condiții – adică independența totală –, nu prea ar fi multe de discutat cu Kremlinul. În ciuda manevrelor de pace conduse de Elțin, este foarte probabil ca Cecenia să-i fie o povară în alegerile ce vin.

Traducere și adaptare după Time de Oana Tone

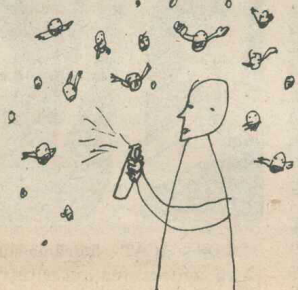

Poporul lui Patapievici

REVISTA
PRESEI

Prostia cazonă

• În ziarul *Adevărul* de vineri 17 mai 1996 găsim pe prima pagină o replică la ultima carte a lui H.-R. Patapievici - *Politice*, Ed. Humanitas 1996 -, replică cu totul surprinzătoare prin vulgaritate, dar previzibilă prin atitudine. Era, într-adevăr, de așteptat să apară reacții negative, mai cu seamă la scrisorile pe care H.-R. Patapievici le adresează lui Al. Paleologu. Autorul epistolelor descrie lumea românească de la 1990 și face judecăți morale inevitabil discriminatoare. Cei desemnați în partea de întineric fie suferă și au decența tăcerii, fie - și iată ceea ce m-a surprins - se revoltă și proferează ocări la adresa celui care le indică vinovăția cu o limpezime necruțătoare. Într-un mod cu totul neîntâmplător, mi se pare acum, retrospectiv, semnatarul textului de pe prima pagină din *Adevărul* face parte dintre aceia care n-au ezitat să-i ocărăscă în chip brutal și nesimțitor pe cei care încercaseră să se opună noului regim.

Face parte dintre aceia care au construit voluntar și zgromotot consensul trist din jurul lui Iliescu. Artașul lui de acum mă face să cred că nu are nici măcar presimțirea vagă a propriei vinovății, cu atât mai mult cu cât încearcă mereu să se facă remarcat printr-un discurs moralizator de o suspectă vehemență. (Vezi, de pildă, tonul prea țipător cu care a comentat colaboraționismul unor scriitori români, așa cum fusese el dezvăluit în cartea lui Marin Nițescu, publicată postum.) De aceea, eu spun că nu ar trebui să punem ieșirea ziaristului de la *Adevărul* doar pe seama neînțelegerii. Deși e prea vădit că nu a înțeles nimic din cărțile lui Patapievici, după cum nu a priceput mare lucru nici din cele șase maladii descrise de Noica (aplicația pe care o încearcă ne arată ce se întâmplă când citești cărțile cu prostie fudulă), sursa acestui articol nu poate sta decât într-o mare carență morală. Despre scriitorul de la *Adevărul* ar fi de-ajuns. Iar cit despre articolul

de ziar, poate nici nu merită atita atenție. Dar se impune să semnalăm un mod de a gândi, din nefericire mult mai răspândit decât ziarul *Adevărul*, după care spiritul critic exercitat pe materia realităților colective, în speță naționale, este în sine vinovat. În definitiv, acuzația care i se aduce lui H.-R. Patapievici este doar aceea că denigrează poporul român. Iar perspectiva nu poate fi decât antiliberală, cazonă și periculoasă, pentru că tinde să ucidă orice gândire autentică.

Jovialitatea complice

• Ion Cristoiu are citeodată prea multă compasiune pentru cine nu trebuie. În editoria-lul de miercură trecută, Cristoiu compara țara cu gospodăria lui Cocoșilă, poporul sărăcit cu nevasta țaranului, iar Opoziția cu fiul lui Cocoșilă, aspru și nesimțitor la suferințele maică-si. Se înțelege, Guvernul e Cocoșilă însuși, care nu știe ce să facă mai întâi: să-și plătească datoriile către bancă (FMI) sau să-i cumpere neveste-si o rochie nouă! Ezită el o vreme, dar, văzînd durerea femeii că nu poate merge la biserică cu rochia ruptă, se decide să facă o faptă bună și rupe din banii pentru bancă. Își încalcă astfel promisiunile luate și aduce puțină bucurie în familie, cu riscul de a pierde încrederea creditorilor. Imaginea e, în datele ei, reușită și are, în consecință, putere propagandistică. De-abia acum cred că se va vedea cu limpezime cât de prost este ziarul Guvernului și ce bine ar face dacă ar lua exemplul de la Ion Cristoiu. Dacă nu am ști nimic despre ce înseamnă angajamentele Guvernului față de FMI, dacă nu am ști cită rea-voință a pus Guvernul în aceste contracte, ni s-ar rupe inima de bietul guvern Văcăroiu, pe nedrept urgisit, mai întâi de Opoziția neomenoasă și apoi de mediile externe. În realitate, Ion Cristoiu falsifică, fie de dragul alegoriei, care îi va fi depășit propria înțelegere politică, fie din antipatie față de mișcarea Opoziției. Cocoșilă, ca să vorbim în termenii alegoriei lui Cristoiu, nu a vrut niciodată să-și facă un car. El a vrut bani pentru băutura și pentru tutun și nu i-a cumpărat niciodată rochie nevestei; dimpotrivă, a bătut-o cînd se vâlcărea ea că n-are una, că n-are alta, iar cînd se întimpla să fie și soacră-sa de față le explica amîndurora că nu are bani, că banca pune condiții grele și altele de felul acesta. Iar băiatul lui Cocoșilă, dacă a îndrăznit uneori să ia partea maică-si, a încasat-o la rîndul lui. E povestea unei familii declasate, cu oameni oprimați, cuprinși din cînd în cînd de crize de isterie. Iată adevărata versiune a guvernării Văcăroiu, pe care Ion Cristoiu o privește cu o ciudată bunăvoință și compasiune.

HORATIU PEPINE

Guvernul a hotărît majorarea veniturilor populației

Începînd cu luna aprilie 1996, prin hotărîrea guvernamentală nr. 210 publicată în *Monitorul Oficial* nr. 66, venitul minim lunar net a fost stabilit la 83.400 lei. Indexarea salariilor, a sporurilor și indemnizațiilor acordate în sumă fixă, cu un coeficient de 6%, este obligatorie pentru salariații din sectorul bugetar și din regiile autonome de interes național. La societățile comerciale cu capital majoritar de stat, indexarea se acordă în funcție de posibilitățile financiare proprii. Totodată, valoarea medie a indexării pentru personalul care lucrează în unitățile nebugetare a fost stabilită la 20.400 lei lunar, brut.

Tot cu un coeficient de 6% a fost indexat ajutorul de șomaj pentru șomerii aflați în plată la data de 31 martie 1996, precum și pentru persoanele cărora li s-a deschis acest drept pînă la data publicării hotărîrii în *Monitorul Oficial*.

Prin această indexare, veniturile salariale nete nu vor fi afectate, întrucît scara de impozitare a fost „glisată” în mod corespunzător.

De remarcat că la un venit impozabil de peste 562.400 lei lunar, la impozitul de 147.427 lei va fi adăugat un impozit de 40% pentru ceea ce depășește suma. Totodată, partea din venitul impozabil de peste 1.073.000 lei lunar va fi impozitată cu cota de 60%.

Cu același coeficient de 6% au fost indexate pensiile de asigurări sociale, militare, IOVR, ale agricultorilor, alocațiile de stat pentru copii și alte venituri ale populației, așa cum precizează hotărîrea Guvernului nr. 211/1996. Pensiile vor avea o valoare medie a indexării de 6.150 lei, iar procentul de 12% pentru indexarea pensiilor suplimentare va reprezenta o valoare medie de 1.800 lei.

Începînd cu plata drepturilor aferente lunii martie vor fi majorate, de asemenea, bursele și alte facilități financiare acordate copiilor, elevilor, studenților și cursanților din învățămîntul de stat. Astfel, cuantumul lunar al burselor de studiu și de merit pentru studenții români de la învățămîntul universitar este 75.000 lei, respectiv 80.000 lei.

Negocierile sindicate-patronat privind valoarea coeficientului de indexare au sîrșit prin impunerea opțiunii Guvernului. Dacă marile confederații sindicale și patronatele propuseseră, anterior, un coeficient de indexare de 12%, începînd cu 1 aprilie Guvernul a stabilit coeficientul de 6%, considerat de sindicate insuficient pentru a acoperi creșterile de prețuri din ultima perioadă.

Prețurile de achiziție la produsele agricole subvenționate de la buget (carnea de porc în viu, carnea de pasăre în viu și laptele de vacă) au crescut, fapt ce va duce la mărirea prețurilor de consum ale acestor alimente și a derivatelor lor. Premierul Văcăroiu nu exclude posibilitatea creșterii, după alegerile locale, și a tarifelor la carburanți și energie electrică. Ele vor fi urmate de o indexare a salariilor, estimată la 3,9%, și a pensiilor - mult mai substanțială - cu circa 8%.

MADIS UNGUREANU

Monica Lovinescu
Insula Șerpilor
Unde scurte VI

Marți 21 mai la librăria Humanitas din Pasajul Kretzulescu a avut loc lansarea volumului *Insula Șerpilor/Unde scurte VI* de Monica Lovinescu, cu participarea autoarei. A prezentat Octavian Paler.

Miercuri 22 mai, la ora 17, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca vor fi oaspeții Grupului pentru Dialog Social.

LANSARE DE CARTE

Întîlnirile GDS: candidații la Primăria Capitalei

Grupul pentru Dialog Social a organizat în ultimele săptămîni întîlniri cu mai mulți candidați la funcția de Primar General al Capitalei. Timpul nu a permis să se organizeze întîlniri cu toți cei 47 de candidați înscrși. Pînă acum au fost invitați Victor Ciorbea, Dinu Patriciu, Alexandru Athanasiu, Anton Vătășescu, Ilie Năstase și Mihai Erbașu. Dintre aceștia, primii patru au răspuns invitației noastre, candidatul PDSR a refuzat participarea, iar cel al PSM, în ciuda apelurilor repetate, nu a dat pînă la închiderea ediției nici un răspuns.

EDITURA NEMIRA C.P. 26-38 București, fax: 781.72.51; tel.: 665.87.95

IOAN PETRU CULIANU
CĂLĂTORII
în lumea de dincolo

Ioan Petru Culiănu
CĂLĂTORII ÎN LUMEA DE DINCOLO

Ediția a II-a revăzută
Traducere de Gabriela și Andrei Oișteanu
Prefață și note de Andrei Oișteanu
Cuvînt înainte de Lawrence E. Sullivan (în românește de Sorin Antohi)

„Lumile psihanalizei, profeției apocaliptice, științei atomului, sf-ului și fanteziei poetice sînt topite într-o singură narațiune... De undeva de dincolo de text, cititorul este îndemnat să contemple călătoriile în alte lumi ca exemple ale unui singur gen literar sau poate chiar ca un proiect unic, multidimensional, al minții.” (Lawrence E. Sullivan, Prefață la ediția americană)

COLECȚIA OPERE COMPLETE

un radio actual

TALK-SHOW-uri LIVE

În fiecare zi, de luni pînă vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00-24,00:

Luni: Față în față cu vecinul - IRINA CORBU
Marți: Căinele de pază - CORNEL NISTORESCU
Miercuri: Punct și virgulă - CARMEN BENDOVSKI
Joi: Fifi întreprinzători - ADRIAN DUMITRU
Vineri: Taxiul de noapte - N.C. MUNTEANU

Tel: 637.37.030/637.554.5

VLADIMIR TISMĂNEANU

Fundamentalism neobolșevic?

Autor al best-seller-ului *Mormintul lui Lenin* (Lenin's Tomb), publicat în urmă cu doi ani, David Remnick este unul dintre cei mai avizați analiști ai fenomenului post-comunist din ceea ce s-a numit Uniunea Sovietică. Redactor al revistei *New Yorker*, el propune în numărul din 23 mai 1996 al prestigioasei publicații *The New York Review of Books* o interpretare a ascensiunii politice, ca și a formulei ideologice reprezentate de liderul neocomunist rus Ghennadi Ziuganov. În viziunea lui Remnick, Ziuganov reprezintă un anumit segment al fostei nomenclaturi de partid, anume acel grup care continuă să nutrească nostalgii pentru timpurile de autoritarism imperialist și de monolit polițienesc. Care sînt idoli lui Ziuganov, așa cum apar ei din cărțile și broșurile semnate de acest fost „instructor” al secției de propagandă a PCUS? Înainte de toți, Lenin, care este reprezentat ca un mare conducător de stat, dar și ca o personalitate morală, propulsată în galeria unor Buddha sau Mahatma Gandhi. Stalin însuși este glorificat ca un veritabil strateg militar, căruia i se atribuie un rol esențial în victoria asupra Germaniei naziste. Apoi sînt menționați de Ziuganov ca figuri inspiratoare Iuri Gagarin, Stahanov, mareșalul Jukov și, simptomatic, Iuri Andropov.

Naționalism și nostalgii comuniste

Ceea ce este alarmant în această nouă combinație politică și ideologică pe care o simbolizează Ziuganov ține de alianța dintre forțele nostalgic-bolșevice și cele fundamentalist-naționaliste ruse. Oricît ar părea de bizar, subliniază Remnick, aceste grupuri s-au unit în atacul lor concertat împotriva principiilor și instituțiilor democrației liberale. Argumentul bolșevicilor pravoslavici este înainte de toate etnocentric, antioccidental, anticatolic și antisemit. Capitalismul, ori mai

exact spus economia de piață, este denunțat în numele unor valori indigeniste și arhaizante. Remnick arată că o cauză a acestei recidive național-bolșevice constă în subestimarea de către Boris Elțin și „partida democratică” a nevoii de repere ideologice, în special în timpuri atât de confuze și chiar traumatizante precum cele de după prăbușirea imperiului sovietic. Ceea ce oferă Ziuganov și supporterii săi este un amalgam eclectic de idei egalitariste și teze șovin-populiste. Doar aparent opuse, aceste teme ale extremei stîngi și ale extremei drepte se unifică și funcționează ca substanță ideologică resentimentară: proprietatea privată, capitalul bancar, instituțiile financiare occidentale, toate acestea sînt anatemizate în numele purității naționale.

Tehnica noii propagande

Ziuganov însuși a devenit în anii din urmă liderul unei coaliții de grupuri aparent diferite ca opțiuni ideologice, a cărei denumire ne reduce în memorie epoca imediat post-revoluționară din România: Frontul Salvării Naționale. Fundamentul acestei orientări îl reprezintă obsesia trădării, a „calului troian”, a infiltrării inamicului în interiorul „cetății asediate”. Repetate la infinit, aceste formule rudimentare capătă valoare magică. Inamicii politici sînt denunțați ca exponenți ai forțelor „satanice”, interesate în dizolvarea identității naționale ruse. Nu doar Mihail Gorbaciov și Aleksandr Iakovlev sînt acuzați de toate păcatele politice inimaginabile – și înainte de toate de vătămarea interesului național –, ci și Boris Elțin. Disoluția URSS devine o impardonabilă crimă, pusă la cale de „oficine” specializate în conspirații și subversuni. Adevăratul ideolog al neobolșevismului „alb” este pratorul și reporterul militar Aleksandr Prohanov, cunoscut pentru opțiunile sale violente xenofobe. Alte figuri influente în cercul lui Ziuganov sînt matematicianul ultranaționalist Igor

Șafaravici, cîndva apropiat de Aleksandr Soljenitîn, precum și o serie de scriitori și critici literari neostalinști grupați în jurul revistei *Naș sovremennik* (Contemporanul nostru) și al cotidianului *Sovietskaia Rossiia*.

Într-un interviu recent, Adam Michnik, cunoscutul istoric și gînditor politic polonez, formula tranșant riscurile asociate cu posibila victorie a forțelor neocomuniste: „Nu mi-e teamă de Rusia; mi-e teamă pentru Rusia”. Cu alte cuvinte, riscul reconstituirii unui imperiu cu veleități global-expansioniste nu trebuie exagerat. Există însă primejdia aventurilor locale, a persecuțiilor grupurilor și mișcărilor democratice, a instituirii unei politici bazate pe exclusivism etnic, panică și ură. Oricine a citit măcar cîteva texte publicate în lunarul *Zavtra* (Mîine), direct legat de Ziuganov și de PC al Federației Ruse, a putut constata retorica vehement antiintelectuală și antiliberală, cultul unor cețoase valori ancestrale ale spiritului ortodox-slav, precum și exaltarea forței militare. Ca și în cazul altor asemenea mișcări (inclusiv unele din România), Ziuganov insistă că istoria Partidului Comunist a fost marcată de o necontenită luptă între „grupul patriotic” și cel „cosmopolit”. Este vorba, desigur, de o ipoteză mitologică: comuniștii au guvernat Rusia și alte țări din zonă aplicînd necondiționat principiile leniniste. Însă prea puțin contează pentru noii profeți ai unui bolșevism recondiționat adevă-

rul istoric. Ceea ce contează este mobilizarea tuturor resurselor emoționale pentru cîștigarea unui electorat derutat și exasperat de costurile reformei.

Pericolul neobolșevismului

Concluzia care se impune este că subestimarea lui Ziuganov ar fi extrem de periculoasă. Acest lucru explică decizia fostului premier Egor Gaidar de a-l susține pe Boris Elțin în cadrul alegerilor din iunie. Spre deosebire de foștii comuniști polonezi, care s-au deplăsat dinspre roșu spre „roz”, în cazul Rusiei direcția a fost dinspre roșu spre „brun”, adică spre ceea ce s-ar putea denumi „stalinofascism” (ori „comunism”). Faptul că Ziuganov are grijă să sune relativ moderat și chiar respectabil cînd vorbește în Vest nu trebuie însă să inducă pe nimeni în eroare. Opțiunile sale nu sînt esențial diferite de cele ale unui Vladimir Jirinovski. El nu reprezintă clasa nomenclaturii care s-a privatizat, ci acele straturi pentru care democrația liberală apare ca o catastrofă. Viitorul Rusiei depinde, așadar, de capacitatea forțelor pluraliste de a-și depăși dimensiunile și de a face corp comun împotriva ofensivei neotalitare. Oricîte tare ar prezenta „anarhoprezidențialismul” lui Boris Elțin, ele pălesc în comparație cu pericolul unui nou experiment dictatorial întemeiat pe revanșă, fervoare mesianică și manipulari naționalist-rasiste.

Subtitlurile aparțin redacției

POLIROM
colecția PLURAL

ULTIMELE APARIȚII

- Vladimir Tismăneanu
Balul mascat.
Un dialog cu Mircea Mihăeș 6000 lei
- Carlo Ginzburg
Istorie nocturnă.
O interpretare a sabatului
cu o postfață de Valeriu Gherghel 8500 lei

comenzi la CP266, 6600, Iași
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111

EuroRomânia și „activismul european”

Asociația „EuroRomânia” este o organizație non-guvernamentală (ONG) creată recent cu scopul de a sprijini procesul de integrare a României în structurile euro-atlantice, cu precădere în Uniunea Europeană. Practic, noul ONG își propune să devină un punct de contact între organismele continentale, structurile politice și societatea civilă românească, pregătind, în primul rînd prin vehicularea informației, aderarea avizată la Europa unită. Pe lista membrilor fondatori ai Asociației „EuroRomânia” figurează cîteva nume cunoscute: acad. Virgiliu N. Constantinescu, președintele Academiei Române și președintele al Asociației „EuroRomânia”, academicienii Constantin Bălăceanu-Stolnici, Nicolae Cajal, Eugen Simion și Răzvan Theodorescu, senatorii Radu Vasile și Florin Rădulescu-Botică, d-nii Mișu Negrițoiu, Ioan Mircea Pașcu și mulți alții.

Cu ocazia constituirii Asociației, a fost organizat, la 13 mai, un colocviu național cu tema

„România – Uniunea Europeană: pași în doi spre integrare”, la care au participat membri ai corpului diplomatic, parlamentari români la Consiliul Europei, invitați. Momentul a beneficiat de prezența d-nei Karen Fogg, șefa delegației Comisiei Europene la București, și a d-lui Teodor Meleșcanu, ministrul Afacerilor Externe. Acesta a salut inițiativa, reexprimînd dorința României de a „întra” în Europa politică și speranța că un astfel de ONG va izbuti să promoveze eficient „ideea europeană” în cadrul societății civile.

După formularea bunelor intenții de început, d-l Lazăr Comănescu, secretar de stat la MAE, a mai tăiat (e drept, involuntar) entuziasmul general. Din cuvîntarea sa, menită să dezvăluie pregătirile Executivului pentru integrarea europeană, s-au dedus cel mult două mesaje: 1) retorica nu e punctul tare al d-lui secretar de stat; 2) pentru d-l secretar de stat, chestiunea europeană e de-a dreptul nebuloasă. Avînd în vedere poziția pe care o

ocupă d-l Comănescu, gîndurile sale încilcite, chiar combinate cu bunăvoință, nu prevestesc nimic bun.

De altfel, întreaga adunare a vehiculat idei hipergenerale și hipergeneroase, cu prea puțină aplicare spre concret – totul într-o atmosferă a consensului cuminte, cu nuanțe festive și cu iz de aflare în treabă.

În România există deja multe organisme care-și propun să promoveze principiile europene. Am întrebato deci pe d-na Karen Fogg cum apreciază poziția noii asociații între ONG-urile similare. Pornind de la ideea că nu este posibilă o „ierarhizare” a acestora, șefa Delegației Comisiei Europene a declarat, în exclusivitate pentru revista „22”: „Față de alte ONG-uri, «EuroRomânia» a implicat establishment-ul, atît din partea Puterii, cît și a Opoziției. Deci există o componentă politică mai accentuată decît la alte organizații, iar rolul ei va fi diferit din acest punct de vedere”.

Girată de o sumă de personalități, Asociația „EuroRomânia” arată a întreprindere serioasă. Depinde numai de ea să demonstreze, prin ceea ce va face, că și este așa ceva. (C.I.)

N.C. Munteanu – un ziarist incomod

Campania electorală agită spiritele, exagerează pericolele, îngroașă contururile, dar totodată dezvoltă cu mare precizie înclinațiile naturale ale oamenilor politici. Competiția îi determină să-și dezvăluie adevăratul chip, să arunce masca ipocrită a democrației și să arboze chipul intoleranței și al brutalității de tip comunist. Dacă în perioadele de acalmie am trăit cu iluzia că libertatea de exprimare este o achiziție definitivă, momentele mai tensionate ne arată că pericolul se păstrează și că administrația actuală, dacă nu ar fi frînă de lumea din afară, ar suspenda libertatea cuvântului, ignorând chiar prevederile actualei Constituții. Serviciul Român de Informații pune sub ascultare postul telefonic al *Academiei Cațavencu*, în contextul mai larg al unei supravegheri politice de amploare. (Nu poate fi în nici un caz invocat ca scuză faptul că la Paris serviciile secrete puseseră sub urmărire telefoanele revistei satirice *Le Canard enchaîné* sau că aceleași servicii ascultau convorbirile lui Emil Cioran.) Președintele partidului de guvernământ face demersuri pentru anihilarea postului de radio BBC în România, aceiași oameni cu influență pregătesc un atac viitor pentru scoaterea lui Neculai Constantin Munteanu din Consiliul de Administrație al Televiziunii. În sfârșit, sateții PDSR se comportă la nivelul lor de decizie în chip identic. Rectorul Universității din Iași interzice practic vizita Monicăi Lovinescu și a lui Virgil Ierunca, punând condiții de aceeași natură cu cenzura comunistă. Nu exagerăm dacă spunem că, în momentul acesta, libertatea cuvântului este în pericol. (H.P)

Săptămîna trecută, un articol apărut în *Evenimentul zilei* ne alertase cu știrea că Adrian Năstase a introdus în Camera Deputaților o sesizare contra revistei noastre și împotriva postului de radio Europa Liberă. Dar să precizăm mai întâi faptele așa cum s-au petrecut ele în realitate. Președintele Camerei Deputaților a sosit în ziua de 22 aprilie la Biroul Permanent cu o vizibilă iritare, pe care i-o provocase citirea unui articol semnat de Neculai Constantin Munteanu în revista „22”. Domnul Munteanu îl indispușese nu o dată pe Adrian Năstase cu textele sale vădit defavorabile partidului de guvernământ, dar de astă dată președintele Camerei a ținut să-și formuleze public nemulțumirea și chiar indignarea că o persoană „atît de partizană” cum este Neculai Constantin Munteanu a fost aleasă în Consiliul de Administrație al Televiziunii. Care era legătura între opiniile formulate în scris sau citite de celebrul ziarist la microfonul postului de radio Europa Liberă și Consiliul de Ad-

ministrație al TVR nu a înțeles nimeni prea bine, iar ca urmare membrii Biroului Permanent au evitat o dezbateră directă, cerînd mai întâi să fie informați despre aspectele cazului ridicat de Adrian Năstase. Peste două zile, într-adevăr, la o nouă ședință a Biroului, Serviciul de Presă punea la dispoziția celor de față câteva extrase din revista „22” cu articolele lui Neculai Constantin Munteanu. Păstrîndu-se în aceeași atitudine rezervată, membrii Biroului au recomandat trimiterea documentarului, „spre informare”, la Comisia pentru cultură și mass-media. Procedura implică o scrisoare oficială către președintele Comisiei, în speță Gabriel Tepelea, deputat PNȚCD, scrisoare care poartă de regulă semnătura președintelui de cameră. Miercuri 15 mai, Comisia a pus adresa cu pricina pe ordinea de zi și a dat singura rezolvare posibilă, adică a confirmat pur și simplu că a luat la cunoștință de conținutul „documentarului”. Lucrurile s-au oprit aici. Avem însă toate temeiurile să afirmăm că

întimplarea de mai sus, deși nu a luat amploarea pe care i-a dat-o un ziar de mare tiraj, se înscrie în aceeași ordine de fapte cu atacurile susținute împotriva postului de radio BBC. Ea vadește aceeași intoleranță față de libera exprimare a opiniilor politice, aceeași incapacitate de a asculta opiniile contrare. În sfârșit, e semn că Adrian Năstase își urmărește atent adversarii și le caută cu tot dinadinsul puncte vulnerabile, pregătind lovitură decisive. Ce i se poate reproșa BBC-ului? Nimic din punct de vedere formal, dar se pot face presiuni asupra posturilor locale care retransmit emisiunile de la Londra și, implicit, se poate da o lovitură audienței acestui post de radio. Iarăși, ce i se poate imputa lui Neculai Constantin Munteanu? Nimic altceva decît că a fost ales în Consiliul de Administrație al Televiziunii și eventual i se poate înscena un proces de contestare pe baza interpretării abuzive a unui text de lege. Orice procedeu este bun dacă servește scopului ales.

HORATIU PEPINE

În România, presa incomodă poate fi pusă sub urmărire penală

Pe 13 mai, la conferința de presă a Partidului România Mare, căpitanul SRI Constantin Bucur prezenta 10 casete audio cu „interceptări telefonice efectuate ilegal de SRI”. Casetele conțineau înregistrările unor discuții particulare ale unor oameni politici și ziaristi. A doua zi, secția Parchetelor Militare dispunea verificarea afirmațiilor făcute de ofițerul Constantin Bucur, pentru ca, pe data de 15 mai, Virgil Măgureanu, directorul SRI, să neghe implicarea Serviciului Român de Informații în ascultarea telefoanelor, afirmînd că „niciodată ziaristi sau oameni politici nu au făcut obiectul unor înregistrări ale SRI”.

Implicarea Serviciului Român de Informații în interceptarea convorbirilor telefonice a fost și subiectul conferinței de presă organizate pe data 16 mai de ziaristi de la *Academia Cațavencu* (ziar care s-a bucurat de „privilegiul” de a fi ascultat), la care au fost prezenți ofițerul Constantin Bucur și Nicolae Ulieru, purtătorul de cuvînt al SRI. În deschiderea conferinței, Mircea Toma de la *Academia Cațavencu* a citit sesizarea lui Virgil Măgureanu către Camera Deputaților din data de 27 iunie 1995, în care acesta acuza *Academia Cațavencu* că „urmărește timorarea SRI prin ceea ce scrie”. Ca urmare a acestei sesizări, *Academia Cațavencu* a fost pusă sub urmărire penală, cu acordul Comisiei parlamentare de control asupra SRI. Mircea Toma consideră că: „Nu casetele sînt virul de interes al acestei situații, ci faptul că în România presa incomodă poate să fie pusă sub urmărire penală doar pentru că este incomodă. La noi sistemul legislativ permite așa ceva. Nu interceptarea propriu-zisă este lucrul dureros, ci faptul că ea este posibilă în mod legal. În mod legal, noi sîntem acum, probabil, sub urmărire”. Nicolae Ulieru a încercat fără nici un succes să împrăștie suspiciunea celor prezenți față de

ANDREI PLEȘU:

Dacă SRI ne ascultă în mod organizat și nu recunoaște, avem de-a face cu o instituție mincinoasă. Dacă unii membri ai SRI ne ascultă din proprie inițiativă, avem de-a face cu o instituție haotică. Dacă unii membri ai SRI își pot permite să sustragă materiale de arhivă, avem de-a face cu o instituție schizofrenică.

În toate cele trei cazuri avem de-a face cu multă prostie, pentru că nimic nu se mai spune azi la telefon care să nu se spună în presa scrisă, la radio, la televiziune. În plus, e grav că cei care ne ascultă au și uitat ce prost s-a terminat zelul lor de dinainte de '89. E grav, de asemenea, că un ofițer SRI e dispus să facă servicii unui politician de mîna a treia, dezavuat de Parlamentul țării. Sper ca acest incident să amplifice hazul *Academiei Cațavencu* pînă într-atît, încît și cei care îi ascultă telefoanele să o facă din pură plăcere.

SRI interceptează convorbirile

O parte dintre cei ascultați: Mircea Dinescu, Ioan T. Morar, Liviu Mihaiu, Mircea Toma

interceptările telefonice, susținînd că: „Atunci cînd un ofițer cere un mandat de interceptare a convorbirilor telefonice de urmărire prin filaj și supraveghere generală a unui personaj, el trebuie să facă o motivație către șeful lui ierarhic, prin care să arate de ce cere aceste măsuri. Dacă șeful lui ierarhic consideră că această motivație nu este suficientă, nu i-o dă. Există în interiorul SRI un oficiu juridic care aprobă legalitatea tuturor acestor măsuri”. Numai că, după cum a arătat Mircea Toma, „Orice instituție trebuie controlată de o altă instituție, atunci cînd ele sînt instituții ale Puterii. Nu este sănătos ca într-o țară civilizată deciziile de agresiune a drepturilor individuale să poată fi luate în interiorul unei instituții, fără un alt control”.

După ce anterior recunoscuse că o parte din înregistrările prezentate de căpitanul Bucur sînt făcute de SRI, Nicolae Ulieru a spus: „Din casetele înregistrate, cel puțin una nu este efectuată de SRI”. S-a ajuns astfel la întrebarea: dacă nu SRI, cine altcineva ar fi putut face aceste înregistrări? Fiind întrebant, cpt. Constantin Bucur a susținut că el personal, cu ordin de lucru, a efectuat înregistrările, prezentînd o casetă cu convorbirile interceptate ale *Academiei Cațavencu*: „Casetă pe care o am este originalul, este o casetă de lucru, cu număr de ordine, iar din modelul acesta există cîteva mii în biroul în care am lucrat, dacă nu s-au distrus în ultimele două nopți. Ei vor spune că nimic nu este real. Mai mult, sînt în stare să spună că eu nici nu exist”. Nicolae Ulieru afirmă însă că SRI nu are nici un interes să asculte convorbirile unui ziar. Serviciul Român de Informații „ascultă cazuri care aduc atingere la siguranța națională. Nu este vorba aici nici de persoane, nici de partide politice”. Surpriza lui Nicolae Ulieru este alimentată de faptul că „unii manifestă un fel de pudibonderie isterică în ceea ce privește mijloacele de culegere de informații, ca și cum acestea ar fi născocite de SRI, iar ele

nu s-ar practica în nici o țară din lume, ci numai în România”.

În ceea ce privește casetele prezentate ca fiind ale SRI, domnul Ulieru a spus: „Dacă admitem prin absurd că ele au fost înregistrate de SRI, pe masa de lucru a ofițerului de caz, ele nu trebuiau să apară în această formă. Regulamentul de muncă al operatorilor prevede ca din aceste înregistrări, dacă este vorba de înregistrări 24 din 24, să nu fie reținute decît acele elemente care au relevanță pentru siguranța națională”. Nicolae Ulieru înclină spre ipoteza că aceste înregistrări ar fi fost făcute de ofițerul în cauză din proprie inițiativă, fără să fi avut vreun ordin în acest sens.

În România funcționează ilegal 7 servicii secrete

GABRIEL LICEANU:

Mi se pare neadekvată comparația dintre noi și țările occidentale în materie de ascultări telefonice. Mai întâi, în țările occidentale ascultările telefonice de acest tip sînt sancționate uneori pînă la căderea unui președinte de stat. În plus, la noi ascultarea telefonică, timp de aproape jumătate de secol, a constituit una din armele terorizării sistemice a populației. Dacă sîntem din nou ascultați, înseamnă că marcăm un moment de continuitate cu acești 50 de ani!

Este un lucru foarte grav că SRI interceptează convorbirile, dar, după cum a arătat doamna Renate Weber de la APADOR-CH, în România mai există încă 7 servicii secrete interne, pe care nu le controlează nimeni și care nu funcționează în baza unei legi. Liviu Mihaiu a adus în discuție cazul serviciului secret al Partidului România Mare, de a cărui existență știu de mult timp atît Serviciul Român de Informații, cît și Comisia de supraveghere a SRI: „Acest serviciu funcționează ilegal, iar dumneavoastră nu v-ați sesizat și nici Parchetul General nu a făcut-o. Era de datoria dumneavoastră să anihilați acest serviciu. Domnul Văcaru declară că SRI este infiltrat de structuri, ale serviciului secret al României Mari. Așadar, SRI este în ultimă instanță un serviciu făcut harcea-parcea”, a fost concluzia lui Liviu Mihaiu.

S-a admis și ipoteza că aceste interceptări n-ar fi fost făcute de SRI, ci de un alt serviciu secret, dar acest lucru este la fel de grav, „pentru că el vorbește despre profesionalismul timorat al ofițerilor SRI”, cu atît mai mult cu cît SRI ar trebui să împiedice acest

Va putea fi BBC redus la tăcere?

Interviu cu CRISTIAN MITITELU, directorul redacției române a BBC, realizat de Oana Armeanu

Cea mai gravă acuzație care vi se aduce în scrisoarea d-lui Adrian Năstase către CNA este aceea că reporterii BBC ar refuza să respecte cele mai elementare norme ale deontologiei gazetărești. Cum răspundeți la aceste acuzații?

Sînt incredințat că aceste cuvinte aparțin unui consilier zelos. Răspunsul l-a dat răsplată presa românească în ansamblu și îi mulțumesc pe această cale. Termenul „deontologie gazetărească” face parte din vocabularul pretențiilor și găunos al „tranzitiei”. Ar trebui definit. Comentarii care s-au aplecat asupra citatelor din emisiunile noastre enumerate în scrisoarea d-lui Năstase ca exemple de părtinire au considerat că ele reprezintă o reflectare adevărată a situației aflate în discuție. Chiar dacă acceptăm că „adevărul” a putut fi redat în câteva cuvinte, trebuie spus că nu acesta era rostul relațiilor respective. Citatele în cauză nu sînt păreri ale reporterilor noștri, cu altă mai puțin „părerea BBC-ului” (nu există o părere autorizată a BBC-ului în nici o problemă); ele sînt cuvintele unor politicieni sau oficiali, ale unor comentarii din presa românească, ale unor cetățeni prezenți la un eveniment sau, într-unul din cazuri, părerea unui analist american. Și mai important, trebuie notat că relațiile puse în cauză cuprindau și părerea „părții opuse”, adică a unui reprezentant al Puterii. Iar în interviu, întrebările pe care le punem, fără patimă și părtinire, sînt cele care credem că ar interesa ascultătorii. Acesta este modul de a proceda al reporterilor BBC.

Există totuși o așa-zisă „deontologie” a BBC-ului?

Pentru Monica Lovinescu și Virgil Ierunca ușile Universității din Iași sînt închise

Editura Humanitas ține să aducă la cunoștința opiniei publice următoarele:

Acum aproape doi ani, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca – veniți în țară pentru lansarea cărților care tocmai le apăruseră la Editura Humanitas –, însoțiți de editorul lor, Gabriel Liiceanu, s-au întâlnit cu studenții Universității din Timișoara și Sibiu.

Așa cum era absolut firesc, nici una dintre aceste Universități nu a impus invitațiilor vreo restricție privind subiectele de discuție cu studenții. În cursul celor două întâlniri, în aule de universitate s-a instalat acea atmosferă caldă de comuniune spirituală, posibilă doar cînd există o libertate deplină de exprimare.

În ajunul apariției la Humanitas a volumului *Insula șerpilor/Unde scurte VI* de Monica Lovinescu, autoarea și Virgil Ierunca au revenit în România. Telefonînd la Universitatea din Iași ca să ceară acordul Rectorului pentru o întâlnire a studenților de aici cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, Gabriel Liiceanu a primit, într-adevăr, acordul d-lor Ion Todirașcu – prorector și Gheorghe Popa – rector, însă cu o condiție: să nu se discute politică. În urma acestui răspuns, care dovedește în ce măsură spiritul cenzurii continuă să facă ravagii în mîntea unor, înțînirea de la Universitatea din Iași a fost contramandată.

În încheiere, un singur comentariu:

Este îndreptățit moral un om care ocupă o funcție administrativă trecătoare să nu ofere studenților ieșeni șansa de a comunica direct cu două personalități unice ale exilului românesc, bine cunoscute pentru convingerile lor anticomuniste? Această șansă nu a fost refuzată, acum doi ani, studenților din Timișoara și Sibiu.

București, 14 mai 1996

PROTEST

Pen Clubul Român atrage atenția asupra valului de manifestări antintellectuale, prin care reprezentanți ai Puterii, sau șefi de instituții așezate în urmărește limitarea libertății de expresie.

Cel mai recent caz este acela al scriitorilor Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, membri de onoare ai Pen Clubului Român, cărora li s-a condiționat înțînirea cu studenții Universității „Al. I. Cuza” din Iași de angajamentul de a nu discuta probleme politice.

În aceeași serie se încadrează atitudinile luate oficial de președintele Camerei Deputaților, Adrian Năstase, față de emisiunile postului de radio BBC și față de un articol difuzat la postul de radio Europa Liberă și republicat în revista „22” de publicistul Neuculai Constantin Munteanu.

Considerînd aceste manifestări ca forme implicite sau explicite de cenzură, Pen Clubul Român protestează împotriva reluării unor practici, prea cunoscute în deceniile de dictatură comunistă.

ANA BLANDIANA
Președinte

telefonice

lucru. „În ambele cazuri, sînteți total incompetenți”, a spus Liviu Mihaiu. Relația SRI cu societatea nu este una normală din cauza legilor. „În mod legal, aveți voie să faceți prea multe – și aici nu dumneavoastră sînteți de incriminat, ci parlamentarii noștri care înghit asemenea găluști: presa să ajungă să fie sub urmărirea unor servicii secrete. Este demențial să-ți propui să urmărești un ziar la 5 ani după ce te-ai declarat democratic. Și să o faci, cu seninătate, în baza unor legi”, a arătat Mircea Toma.

Căpitanul Bucur arătînd dovada

La Legea siguranței naționale s-a referit și doamna Manuela Ștefănescu de la APADOR-CH, incriminînd articolul 15, care dă dreptul unui ofițer SRI să urmărească o persoană sau să intercepteze o convorbire telefonică fără să aibă aprobarea procurorului. Articolul 15 din amintita lege spune: „În situații care impun înlăturarea unor pericole iminente pentru siguranța națională, se pot întreprinde activitățile menționate în art. 13 chiar fără autorizarea prevăzută de lege, aceasta urmînd a fi solicitată de îndată ce există posibilitatea, dar nu mai tîrziu de 48 de ore”. Nu mai este, așadar, vorba de a obține o aprobare, ci doar de a o solicita, a subliniat doamna Ștefănescu.

La întrebarea Gabrielei Adameșteanu dacă mai există și alte publicații ascultate, Nicoale Uliuier a răspuns: „Eu nu știu decît ceea ce trebuie să știu. Și chiar dacă știu ceva, nu am cădere să o spun”.

Sugestia lui Sorin Roșca Stănescu de a se reflecta la pericolul care îl pîndește pe căpitanul Bucur a stîrnit o ușoară iritare: „Cine-mi spune mie că d-l Bucur nu-l finanța cu case pe Vadim Tudor de 4 ani de zile, iar acestea rămîneau în cadrul României Mari și nu ieșea nici un scandal?! Nu cred că aceste case au apărut ieri-astăieri. În revista România Mare, de ani de zile se publică tot soiul de lucruri care provin din cadrul serviciilor secrete”, a spus Mircea Dinescu.

Solicitat să răspundă dacă într-adevăr se teme de ceva în urma dezvăluirilor sale, Constantin Bucur a răspuns: „Mă aștept la orice! Și oficial și neoficial, și noaptea și ziua”. Însă purtătorul de cuvînt al SRI a promis: „Din partea SRI, acest domn nu va avea nimic de suferit decît rigorile legii”.

IULIAN ANGHEL

Există un set de principii editoriale și etice ale BBC după care ne călăuzim și în România. Din experiență știm că, dacă aplicăm consecvent acest cod de comportament, ne vom bucura de sprijinul ascultătorilor noștri chiar și atunci cînd, din motive bine cîntărite, vom fi mesageri care pot deranja sau contesta opinia predominantă. Criteriile care stau la baza emisiunilor noastre informaționale (de știri și actualități, cum le numim noi) sînt obiectivitatea și imparțialitatea. Evenimentele sînt analizate în mod detașat. De regulă, solicităm punctul de vedere al tuturor participanților: instituții, partide, oameni politici, sindicate, foști proprietari, chiriași etc. Încercăm să redăm evenimentul într-o formă inteligentă și inteligibilă, rămînd la latitudinea ascultătorului să-și formeze propria părere. Pe durata campaniei electorale ne conformăm recomandărilor interne ale BBC, dar și spiritului deciziilor CNA. Recomandările se pot rezuma la respectarea a două principii: acela de a nu permite vreunui candidat să folosească microfonul BBC pentru a-și face campanie, iar al doilea, de a trata la fel, cu egală echitate, candidații sau partidele angajate în alegeri. În 1992, principalii lideri de partide și principalii candidați la președinție din România au participat la emisiuni BBC în care au răspuns întrebărilor puse de ascultători.

Care sînt limitele în care funcționează reporterii BBC-ului în general?

Rolul lor nu este de a exprima opinii personale. Un reporter experimentat poate face o apreciere competentă dacă această apreciere se bazează pe dovezi clare. Intervenția sa trebuie să fie marcată de discernămint și echitate. Avem obligația de a reflecta și alte păreri reprezentative și răspîndite. Iată ce se străduiesc să facă reporterii noștri din România, sub îndrumarea unui redactor de la Londra.

Posturile particulare care retransmit BBC au primit indicația de a ne cenzura materialele

În cazul în care CNA ar urma indicațiile de mai sus, cum ar putea să fie afectat BBC?

BBC nu poate fi redus la tăcere. Nu este subordonat CNA-ului, emite din Anglia și nu folosește transmisoare pe teritoriul României (ca în Cehia și Moldova, sau la Sofia și la Berlin). Putem fi recepționați pe tot teritoriul României pe unde scurte, în condiții de audibilitate satisfăcătoare. Peste o treime din ascultătorii noștri, mai ales cei din zone rurale, ne recepționează pe unde scurte. Pe de altă parte, emisiunile BBC-ului sînt retransmise și pe ultrascurte (FM) de cca 50 de posturi de radio particulare cu care avem relații contractuale. La fel cum se întîmplă în alte țări est-europene și în alte zone ale globului. Audibilitatea pe FM este mai bună. În România, posturile particulare, care funcționează de regulă în zone urbane, oferă ascultătorilor lor o informație cît mai completă tocmai prin retransmiterea BBC-ului. Adică nu numai știrile locale, principalul lor aport la comunitatea în care funcționează, ci și actualități naționale și internaționale de la BBC. Această completare reciprocă a adus posturilor locale un public mai matur, iar nouă ascultători tineri, atrași inițial de muzica pop pe care o difuzează toate posturile particulare. CNA-ul este cel care alocă licențele de emisie pe teritoriul României. Tot el poate autoriza sau refuza retransmiterea BBC de către posturile care au obținut licență, fără a trebui să explice deciziile. Avizul favorabil s-a obținut mai ușor în anii 1992-1994, imediat după remarcabila liberalizare a audiovizualului românesc. În ultimele 18 luni, poate și din cauza evoluției spre monocoloratură în CNA, autorizația s-a obținut mai greu. De aceea, numărul posturilor care ne preiau a cunoscut o plafonare, din fericire la un nivel de care nu ne putem plînge. Ceea ce pare să se sugereze CNA-ului prin recentele intervenții politice este să găsească o cale de a îngradi accesul BBC-ului pe FM. Cum îngrădirea nu se poate face în mod abuziv, alternativa este de a chema la ordine posturile particulare care ne retransmit. Astfel, la o săptămîină de la publicarea scrisorii d-lui Năstase (14 mai 1996), li s-a atras atenția asupra responsabilității ce le revine pentru conținutul emisiunilor preluate de la posturi de radio internaționale, pentru „eventuale abateri de la regulile jurnalismului independent”, se spune în comunicatul CNA, care poate fi interpretat ca o formă discretă de intimidare.

Aveți dovezi în acest sens?

Ni se semnaleză că unii inspectori locali ai CNA au început să dea indicații posturilor particulare care ne retransmit în sensul de a cenzura materialele BBC referitoare la alegeri. Presupun că aceste intervenții se fac pe baza unor dispoziții ale CNA către reprezentanții săi, în urma difuzării prin Rompres și RTV a comunicatului din 14 mai. Mi s-ar părea firesc ca asemenea indicații, acolo unde se dau, să fie comunicate posturilor care ne retransmit în scris, și nu verbal. Oricum, ele pornesc de la prezumția, nedovedită, că emisiunile BBC conțin „abateri de la regulile jurnalismului independent”, spre a cita comunicatul. Poate că există și inspectori zeloși.

18 mai 1996

Starea de sănătate din România este determinată de social și economic

– Interviu cu dr. NICOLAE CONSTANTINESCU, realizat de Iulian Anghel –

• Și în sistemul sanitar trebuie deblocat accesul la informație • Tuberculoza a ajuns o boală de masă, bolile cardiovasculare sînt pe primul loc la mortalitate, cancerul este depistat în faze tardive, bolile venerice și cele contagioase sînt la ele acasă • Trăim într-un mediu cu mulți factori patogeni și nu ne preocupăm de soarta individului • Oamenii mor din lipsa unei asistențe de urgență •

Un sondaj de opinie realizat de Institutul pentru Studiul Calității Vieții arată că, după prețuri, oamenii se tem cel mai mult de boli. Din ce motiv? Care este starea sănătății populației, care este starea sistemului sanitar în România?

Starea sănătății trebuie discutată cu Administrația, cu factorul sanitar (care poate recupera starea de sănătate) și cu populația. Populația și-a spus deja cuvîntul: ceea ce înfricoșează mai mult, după prețuri, sînt bolile. Administrația și-a spus și ea cuvîntul, alocînd pentru Sănătate cît a alocat. Acum iată părerea mea ca membru al corpului sanitar. În munca de conducere există o ecuație verificată și consecventă: informație-decizie-control. Cînd sînt obligat să soluționez o problemă, mă informez asupra elementelor respectivului fenomen, apoi, pe baza acestor informații, construiesc o decizie. După ce am aplicat-o, controlez efectele ei. În funcție de efecte, am posibilitatea să-mi modific soluțiile. Nu pot acuza o decizie proastă dacă ea s-a luat pe baza unor informații greșite. La fel, nu pot acuza rezultatele proaste dacă eu am luat decizia, dar nu am controlat efectele. Ca peste tot, și în sistemul sanitar ar trebui deblocat accesul la informație. Informația nu vine însă din sistemul sanitar, ci ar trebui să vină din sistemul social. Ea ar trebui să-mi spună cîți se nasc, cîți mor etc. În România nu este important acum că avem lepră sau boli tropicale, ci că tuberculoza a ajuns o boală de masă, că bolile cardiovasculare sînt pe primul loc ca motiv de mortalitate, cancerul îl depistăm în faze tardive și a crescut la niște valori de neimaginat, bolile venerice sînt la ele acasă, bolile contagioase la fel. Pe de altă parte, mediul în care trăim este unul cu mulți factori patogeni – mă refer la apă, aer, sol etc. Deunăzi, profesorul Manole Cucu afirma că în București apa potabilă nu prea mai e potabilă. Eu n-am cum să controlez acest lucru. Eu cînd merg pe stradă în București nu pot să controlez aerul, cînd mînc o salată nu pot să controlez ce conține acea salată, cînd beau apă de la robinet nu pot să controlez apa. N-am mijloace. Cineva trebuie s-o facă. Cineva trebuie să fie plătit tot de mine, din banul public, fiindcă acest lucru este de interes public. Cînd voi afla, așadar, că se nasc puțini, iar din aceștia mor foarte mulți cu zile, mă voi întreba cine-i de vină, ce trebuie să fac, unde trebuie să intervin. În acest punct al discuției contează cei care pot lua o decizie.

Administrația noastră nu este interesată de prețul uman, de individ

Cine trebuie să ia aceste decizii? Administrația. Eu nu-i spun Putere, ci Administrație. Pentru că ea administrează de fapt bani pe care eu îi dau.

De ce nu se iau aceste decizii a căror aplicare ar putea îmbunătăți starea de sănătate a populației?

Pentru a mă face mai bine înțeles, mă voi întoarce puțin în timp. În urmă cu 10–15 ani a fost o discuție cu personalul sanitar din București, la care directorul Sanepidului de atunci a ridicat o problemă: la fabrica „Acumulatorul” au apărut foarte multe cazuri de saturnism – o intoxicație cronică cu plumb. Persoana care condu-

• Nicolae Constantinescu – medic primar chirurg la Spitalul „Colțea” • Născut în anul 1936 la București • Absolvent al Facultății de Medicină în 1959, ca șef de promoție pe țară • Doctor în medicină, în 1971 • Din 1969, asistent și conferențiar universitar la Universitatea de Medicină și Farmacie București, Catedra de anatomie clinică și tehnici chirurgicale • Între 1973–1981, medic chirurg la Spitalul PTT din București • Din 1981, medic chirurg la Spitalul „Colțea” • În 1990, profesor invitat al Universității Columbia • Membru al mai multor societăți științifice din România • Membru al Societății franceze de chirurgie • Din 1986, secretar al Societății de chirurgie din București • Autor al unui mare număr de publicații și articole științifice •

M-am dus la director, care mi-a zis: „Ce să fac, tovarășu’ doctor?! Ia-le, dom’le, acasă la dumneata! Eu trebuie să fac producție!”. Vreau să spun că mentalitatea aceasta există și acum, mă refer la modul în care este privit individul de către Administrație. Pentru îndreptarea acestei stări de lucruri, soluția ar fi o informare corectă, să avem voie să discutăm, să fie luate în considerare punctele noastre de vedere la discutarea soluțiilor. De ce bugetul apare așa de tîrziu? Ca să nu mai poată fi discutat. E o politică. Deci o informație corectă, posibilitatea de a spune punctul tău de vedere. Și, obligatoriu, controlul deciziilor. Chestiunea gravă este că în acești 6 ani nimeni din Administrație – de la primul pînă la ultimul factor de decizie – nu dă socoteală de ceea ce face.

Un colegiu al medicilor nu s-ar putea implica cu mai multe șanse în schimbarea acestei mentalități?

Colegiul Medicilor a fost votat și infirmat. Eu, spre exemplu, am fost ales în Colegiul Medicilor, dar alegerea lui a fost infirmată de Ministerul Sănătății. Ministerul Sănătății nu avea nici o putere de decizie în această problemă. A făcut-o mergînd pe reflexul care a funcționat și în comunism: **Administrația decide și nu discută cu nimeni.** Există în momentul de față mentalități pe care unii le au în mod spontan, pentru că așa au gîndit ani de zile. Niciodată un deputat n-a dat socoteală în fața alegătorului, în Marea Adunare Națională. S-a schimbat ceva după '89? Nu. Ca dovadă, un parlamentar este ales de alegători de nu știu ce culoare și el se mută în altă grupare. Este o uriașă lipsă de responsabilitate.

Care ar fi problema cea mai gravă cu care se confruntă chirurgia?

Problema gravă este că bolile care ne vin aici sînt în stadii avansate, ceea ce înseamnă o asistență spitalicească scumpă și adesea șubredă – din cauza medicilor, din cauza educației indivizilor și a condițiilor de viață. Oamenii mor din lipsa unei asistențe de urgență. Cineva de la Spitalul de Urgență a făcut un studiu pe 600 cazuri de infarct. Din aceste 600 de cazuri, nici unuia nu i se făcuse un tratament pe parcurs – de la domiciliu, în mașină, pînă la spital. La noi, asistența medicală nu începe din patul în care bolnavul a fost găsit – cum se întîmplă peste tot. Dar cel mai grav factor ce influențează starea de sănătate în România o reprezintă astăzi factorul socio-economic, nu cel medical. Bugetul este, fără îndoială, insuficient. Dar degeaba dau un buget mai mare dacă eu continuu să intoxice populația cu Copșa Mică, cu Mediașul, cu Turnu-Măgurele. Dacă aerul este extrem de poluat, dacă unele ape sînt atît de poluate, încît nu pot fi folosite nici măcar pentru irigații.

Cum vedeți viitorul?

Nu vreau să fiu nici pesimist, nici optimist, ci realist. Fiecare dintre noi trebuie să-și trateze viața pe care o are cu seriozitate. S-ar putea spune: „De ce te bagi tu, dacă tot spui că nu te pricepi?”. Uite de ce mă bag: dacă aș putea bea altă apă, aș respira alt aer și aș mîncă alte roșii, nu m-aș băga, dar mă interesează viața mea. Asta nu înseamnă că sînt egoist. Instinctul de conservare nu înseamnă egoism. În nici un moment nu mi-e indiferent ce respir, ce mînc, ce vîd, ce beau. În momentul în care eu, ca membru al societății, mă voi interesa de mine și voi spune că nu-mi convine, atunci vor beneficia și alții. Și iată cum acțiunea mea așa-zis egoistă devine o acțiune altruistă.

Instinctul de conservare nu înseamnă egoism

Societatea se poate implica în schimbarea actualei stări de fapt? De unde ar trebui să pornească?

Ar trebui să pornim de la relația pe care o avem cu cel de lingă noi. Formula asta absolut idioată „deșteptul are grijă de el, iar prostul de altul” a funcționat și funcționează, din păcate. Dar în momentul în care te ocupi de cel de lingă tine, te ocupi și de tine. Este inadmisibil că acum doi ani, în Giurgiu, laptele de mamă avea un procent de pesticide de cîteva ori mai mare decît laptele de vacă, iar copilul era intoxicat. De fapt, mama habar n-are că-și otrăvește propriul copil. Dar mama mîncă vegetale poluate, în special cu DDT, folosit ani de-a rîndul la noi, deși în străinătate el fusese prohibit. Cum să se rezolve această problemă, dacă ea nu este cunoscută? Cum să rezolv problema scabiei, dacă eu nu recunosc că există scabie? Sau a bolilor venerice, cînd eu nu recunosc că ele există. Sau nu recunosc că apa potabilă nu mai este potabilă.

L'ÉVÉNEMENT
DU JEUDI

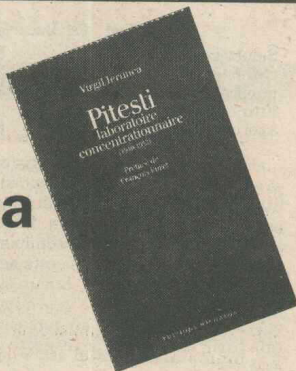
BERNARD POULET

Transformarea victimelor în călăi

S-a crezut că se știe totul despre paroxismul totalitar al secolului XX: naștiștii și gazarea la parametri industriali, comuniștii *Mărturie* din gulag, Cambodgea, care-și devorează propriul popor... Dar cartea-anchetă a lui Virgil Ierunca revelează o „experiență”, în mod cert, mai puțin gigantică, dar care plonjează la fel de adânc în calitatea ororii. Călăii reușiseră să zdrobească sufletele torturaților, să le nege și să-i facă să-și renege orice urmă de omenesc. Această performanță a fost realizată în România stalinistă și se pune chiar la cale o generalizare a ei la nivelul întregului arhipelag comunist.

„Experiența” se declanșează la 6 decembrie 1949, în ziua de Sf. Nicolae, în închisoarea de la Pitești. O încintă foarte convenabil pentru aplicarea torturii, pentru că nimeni, în afara zidurilor închisorii, nu putea auzi strigătele victimelor... Cel care ordonase acest coșmar era generalul Nicolski, șeful Securității până în 1962, iar cel care îl pusese în aplicare era un tânăr legionar, convertit în 1944 la comunism, Eugen Țurcanu, caracterizat ca un individ cu o inteligență și o voință de putere ieșite din comun. Încarcerat el însuși la Pitești, din cauza trecutului său fascist, Țurcanu, împreună cu alți 15 deținuți de aceeași teapă cu el, a organizat, pentru a se răscumpăra în fața celor de la Securitate, un comando diabolic, care, timp de trei ani, avea să depășească limitele cunoscute ale inumanului. În acea zi, grupul lui Țurcanu, autointitulat Organizația Deținuților cu Convingeri Comuniste (ODCC), tăbăra asupra altor 15 deținuți, încarcerati în aceeași celulă cu ei, tineri studenți de diferite convingeri politice, care fuseseră arestați în 1948 și aduși la închisoarea din Pitești, ce devenise locul de detenție al studențimii și al tinerei intelectualități. Studenții sint bătuiți, maltratați și umiliți de către Țurcanu și zbirii acestuia. Ei și? Nu ar fi fost nici primii, nici ultimii supuși, într-o închisoare, unui asemenea tratament. De data aceea nu era vorba doar de a-i face să mărturisească, de a-i „reeduca” sau de a-i omori în modul cel mai atroce.

„Experiența” consta în a-i frînge, în a-i face să depășească limitele suferinței, pentru a-i conduce spre zonele adânci crepusculare ale ființei umane, acolo unde omul încetează să mai fie om. „Reeducarea” cuprindea patru faze. „În cursul primei faze, numită „demascarea exterioară”, relatează Virgil Ierunca, „prizonierul urma să-și probeze loialitatea față de partid, mărturisind tot ce țânuise în anchetele Securității”. În cursul celei de-a doua faze, aceea a „demascării

patru labe precum cîinii, sau să-și îngurgiteze propriile excremente. Autorul citează cazul unui nenorocit care „după două luni de tratament dobîndise un automatism: în fiecare dimineață se arunca de bunăvoie cu capul în haznaua plină de excremente, spre hazul copios al reeducatorilor”.

Supliciile nu încetau niciodată. Tortionarii trăiau în aceeași celulă cu victimele, care nu se bucurau astfel de nici o clipă de răgaz. Chiar și moartea le era interzisă, pentru că fuseseră luate toate măsurile de precauție pentru a se împiedica orice tentativă de sinucidere. E menționat cazul unui singur deținut care a reușit totuși să-și ia viața. Eugen Țurcanu le explica victimelor sale cu franchețe: „Vă masacram moralmente, pînă vă veți simți dezgustați de propria voastră ființă”. Operație reușită în totalitate. Toate victimele au devenit la rîndul lor călăi. Și cu cît rezistența lor era de mai lungă durată, cu cît vedea mai mult curaj, cu atît mai demonic deveneau atunci cînd le venea rîndul. „Cornel Pop, relatează autorul, a dat dovadă de o capacitate de îndurare remarcabilă. La capătul a șase săptămîni de tortură neîntreruptă, fața lui devenise o masă de carne

Virgil Ierunca

Pentru că acest experiment, încercat pe cîteva sute de indivizi, era destinat să se extindă la tot universul concentraționar românesc și, se pare, la țările „surori”. Grupe ale fostelor victime, neo-tortionari condiționați, au fost împrăștiate în închisori și lagăre românești. Dar, pentru motive care rămîn încă necunoscute, operațiunea a fost întreruptă în 1952. În 1953, Stalin murea la Moscova, anunțându-se dezghețul. Afacerea Pitești a fost înăbușită. Țurcanu, o parte dintre complicității săi și mai multe victime au fost judecați în ascuns și executați, în timp ce practicanții experimentului diabolic erau consemnați în sentința oficială drept „dușmani ai regimului comunist”. Generalul Nicolski și-a urmat cariera și a murit în urmă cu cîteva ani la București, fără ca cineva să-l tulbure vreodată. Țurcanu a fost suprimat, după ce, se spune, ar fi redactat o confesiune de 2.000 de pagini, care, ulterior, a „dispărut” în arhivele Securității. Dacă această confesiune s-ar găsi într-o bună zi, ea ar transforma opera mărcizăului de Sade într-o nevinovată pastorală și ar adăuga un nou cerc la infernul lui Dante. Putem reflecta, împreună cu autorul, asupra tulburătoarelor paralelisme existente între experimentul de la Pitești și politica de reeducare a comunismului chinez.

Deși în China tortura a devenit foarte repede marginală, era vorba, este încă vorba, de a-l determina pe condamnat să se pocăiască total, să devină un „om nou”, capabil să se autodenunțe și să-i denunțe pe cei apropiați lui. Iată de ce reeducarea se desfășura sub ochii celorlalți, iar autoumilierea trebuia să fie publică. Fiecare era destinat „să-și sinucidă cu entuziasm personalitatea”.

Se știe că, în timpul revoluției culturale, unele victime au fost mincate de alți condamnați și de călăii lor, într-un soi de incredibilă sabat. În sfinșit, dincolo de comunism, în Chile, sub regimul militar al lui Pinochet, au existat cîteva cazuri de deținuți siliți să-și tortureze camarazii.

Malraux spunea, după al doilea război mondial, că nimeni nu poate să prevadă cum s-ar comporta în fața torturii înainte de a fi trecut prin această experiență. Afacerea de la Pitești demonstrează că, după atingerea unui anume grad de supliciu și distrucție morală, nu mai este posibilă nici o rezistență.

Pagină realizată de
RODICA PALADE

Fenomenul Pitești la Paris

La începutul acestui an, a apărut la Paris cartea lui Virgil Ierunca *Pitești, laboratorul concentraționar* (Editura Michalon), cu o prefață semnată de François Furet (reprodusă în „22” nr. 7/1996). „Se cunoștea gulagul sovietic cu milioanele lui de morți, lagărele de muncă albaneze sau bulgare, unde prizonierii mureau de epuizare, se cunoștea procesele politice de la Praga sau Budapesta în care acuzații erau puși să mărturisească cele mai neverosimile crime. Dar nimic sau aproape nimic n-a răzbătut din experimentul de la Pitești din România” — scrie Véronique Soulé într-o recenzie din *Libération*.

Acum însă cititorii din Occident au prilejul să se apropie, prin intermediul lucrării lui Virgil Ierunca, de „una dintre cele mai grave experiențe ale dezumanizării cunoscute de epoca noastră” — François Furet.

Cartea lui Virgil Ierunca s-a bucurat de o bună receptare în presa franceză: *Le Figaro*, *Libération*, *L'Événement du jeudi*, *Le Monde*, *L'Express* au consacrat Fenomenului Pitești cronici ample. La fel *Journal de Genève* și *Corriere della sera*.

Am ales pentru cititorii noștri cronica semnată de Bernard Poulet în *L'Événement du jeudi*, o analiză complexă și lucidă a „coborîrii în infern”.

JOURNAL DE GENEVE
et Gazette de Lausanne

Le Monde

LE FIGARO

premier quotidien national français

Libération

L'EXPRESS

CORRIERE DELLA SERA

bănuit, de cele mai dezlănțuite violențe fizice. În cele din urmă, deținutul se supunea celei de-a patra faze, aceea în care „reeducatul” devenea „reeducator”, trecind el însuși la torturarea apropielului sau a celui mai bun prieten al său, devenind la rîndul său un călău tortionar. Și astfel cercul se închidea. Tortura fizică „clasică” era instrumentul acestei „reeducări”. De ea nu se putea scăpa, ea putea fi doar scurtată. Toate metodele erau folosite pentru a frînge „materia contorsionată a umanului”. Nu este cazul să facem aici un inventar al violențelor. Abjecția reprezenta fondul moral al acestui ritual: astfel, victimele trebuiau, cînd venea ora mesei, să lipăie conținutul lichid al gamelelor, așezați în

tumețiată, ochii, nasul și gura nu i se mai distingeau de sub singele înche-gat. Prăbușirea lui a fost spectaculoasă. El a devenit ulterior unul dintre cei mai redutabili tortionari”. Acești oameni erau anihilați, în infernul de la Pitești, fără șansa vreunei redempțiunii. Deveniți tortionari, ei se simțeau profund vinovați. Li se refuza condiția de victimă, pentru că apoi, în propriii lor ochi, să coboare sub limitele umanului. Li se răpise orice discernămint între mărturisire și minciună, între bine și rău. „La Pitești s-a operat o mutație în psihismul omenesc, explică Ierunca, s-a născut un nou tip uman, dacă se poate numi astfel, care avea să devină o enigmă și o teroare pentru deținuții altor închisori alese pentru extinderea experimentului”.

PAVEL CÂMPEANU

Alegerile locale: Punctul de plecare

Cîteva întrebări

PDSR, care nu duce lipsă de sociologi și de specialiști în științe politice, ne oferă prilejul unui experiment tot mai frecvent încercat pe alte meleaguri: transferul de notorietate. Pe malurile Dimboviței experimentul se numește Ilie Năstase, solicitat să transforme trecuta lui glorie sportivă în capital politic al unui partid care nu l-a ajutat nici cum să o cucerească.

Atît în țară, cit și în străinătate, tot mai multe mesaje mediatice par ispitite să restrîngă semnificația apropiatelor alegeri locale la întrebarea: va izbûti fostul năvășăș tenisman să cîștige și această competiție și să introducă oarecare rînduială în ponosita noastră capitală post-halaichiană?

Rezistînd acestei mode a momentului, sondajul CIS din aprilie a.c. s-a călăuzit de considerentul elementar că alegerile locale nu au loc numai în București și de asemeni că natura lor fragmentară nu e cituși de puțin propice tradiționalelor exerciții de prognoză. Ipoteza centrală a investigației a fost că rezultatele alegerilor locale din 1996 ar putea depinde mai puțin de prezenta campanie electorală decît de actualul ecou în memoria publică al alegerilor locale din 1992. Cum arată astăzi în această memorie bilanțul primei legislații a conducătorilor locali liber aleși? Cum evaluează electoratul, la încheierea acestui prim mandat, starea localităților în general, pe regiuni istorice, pe tipuri de așezări și pe domeniul activității edilitare?

Principalele teme de fond urmărite în subtext au fost:

1. La ce nivel se află, după această primă legislație, prestigiul social al puterii locale alese în mod democratic?
2. Cit de omogenă sau de neomogenă este, pe ansamblul teritoriului, această evaluare a stării localităților?
3. În ce măsură a contribuit sau nu experiența edilitară a acestor 4 ani la consolidarea ideii despre necesitatea descentralizării?
4. Ce reverberații politice poate avea starea de spirit indusă electoratului de performanțele sau contraperformanțele acestor administrații locale?

Sondajul a fost efectuat în aprilie a.c. pe un eșantion național cuprinzînd 1.080 de persoane în vîrstă de cel puțin 18 ani, domiciliate în 69 de localități din 32 de județe, dintre care 30 rurale și 38 urbane plus Capitala.

Mic atlas de frustrări edilitare

Întrebați care este starea localității lor acum în comparație cu 1992, participanții la sondaj au răspuns astfel:

Mai bună	18%
Mai proastă	50%
La fel	31%

1% nedînd nici un răspuns. Jumătate din electorat își exprimă nemulțumirea față de activitatea edililor aleși în urmă cu 4 ani. Cei care apreciază pozitiv această activitate reprezintă mai puțin de o cincime din totalul eșantionului. Distribuția acestor răspunsuri configurează un bilanț cu precădere deficitar. Scorul general: 50-18, este de -32.

Acestea sînt date medii pe ansamblul teritoriului. Cit de ample ori de moderate sînt oscilațiile acestor medii de la o zonă teritorială la alta? Spre a obține și în această privință unele informații, sondajul a calculat rezultatele și pe regiuni istorice: Transilvania, Crișana, Maramureș, Banat - zona Nord, Muntenia, Oltenia, Dobrogea - zona Sud, Moldova și Bucovina - zona Est, și București. Iată proporțiile răspunsurilor dichotomice și scorurile pe zone (în %):

	Mai bună	Mai proastă	Scor
Nord	22	50	-28
Sud	16	49	-33
Est	19	45	-26
București	14	65	-51

Tabloul configurează o tendință spre omogenitate în insatisfacție: evaluările negative prevalează în toate zonele, însumînd mai mult decît dublul celor pozitive. Exceptînd Bucureștiul, diferențele dintre cele trei regiuni sînt reduse, aproape de limita semnificativității statistice.

Capitala se plasează însă într-o poziție insulară de neînvidiat. Aici se înfiltează cel mai coborît procentaj de evaluări pozitive cu procentajul record al celor negative, producînd un scor pe măsură.

Așadar, în toată țara numărul celor nemulțumiți de activitatea aleșilor locali din 1992 îl depășește consistent pe al celor mulțumiți, ceva mai categoric în Sud și ceva mai puțin categoric în Est - fără a mai vorbi de Capitală. Prin generalitatea lui, obiectul acestei nemulțumiri rămîne vag: ce anume din activitatea edilitară a generat aceste frustrări? Încercînd să avanseze spre motivarea acestor judecăți critice, sondajul a prezentat o listă cuprinzînd 10 domenii de activitate publică locală. Subiecții au fost solicitați să evalueze situația actuală a fiecărui domeniu în comparație cu cea din 1992 folosind aceeași formulă ca la evaluarea generală. Spre a evita supraaglomerarea cifrelor, în tabelul de mai jos sînt reproduse numai procentajele celor care consideră că situația actuală este mai proastă decît înaintea precedentelor alegeri locale.

Domeniul	% Evaluări negative
Drumurile	70
Aprovizionarea	22
Salubritatea	58
Încălzirea locuințelor	41
Asistența medicală	38
Furnizarea apei curente	30
Furnizarea energiei electrice	12
Învățămîntul	31
Ordinea publică	52
Relațiile primăriei cu cetățenii	46

În ierarhia frustrărilor domină starea drumurilor, a salubrității și a ordinii publice. Opt dintre aceste 10 domenii înregistrează scoruri negative, oscilînd între maximum -58% pentru drumuri și minimum -8% pentru învățămînt. Domeniile a căror situație este cu precădere considerată a fi mai bună acum decît în urmă cu 4 ani sînt: aprovizionarea, scor pozitiv +27%, și furnizarea energiei electrice, scor +26%.

Iată, pentru numai cîteva domenii, cum arată aceeași evaluări critice pe zone geografice (%):

	Nord	Sud	Est	București
Salubritatea	56	55	56	81
Ordinea publică	47	49	49	82
Furnizarea apei curente	29	26	32	52

Fie starea orașului, fie energia critică a locuitorilor lui, plasează centrul politico-administrativ al statului într-o paradoxală poziție marginală. Bilanțul acestei prime legislații a administrației locale cu adevărat alese este deficitar pe întreaga țară. Iar Bucureștiul, prin vigoarea specială pe care o imprimă acestui verdict, este nu numai capitala țării, ci și capitala respectivului eșec.

Între centralizare și descentralizare

Acei alegători care deplîng deteriorarea localităților unde trăiesc ar trebui să-și fi construit și oarecare reprezentări asupra actorilor sau instituțiilor susceptibili să răspundă pentru acest regres. Localizează ei cu predilecție aceste răspunderi în perimetrul puterilor locale, ori în al celor centrale? Întrebarea vizează de fapt modul în care electoratul percepe relația dintre centralizare, ca moștenire a trecutului, și descentralizare, ca transformare inerentă procesului de democratizare. Întîia legislație a conducătorilor locali democratic aleși a fost totodată și întîia tentativă legală de a modifica raportul dintre puterea de stat centrală și cea locală în favoarea acesteia din urmă. Aceasta ar fi fost, dacă ar fi avut loc, una dintre acele transformări structurale despre care se vorbește atît de des și atît de puțin concret.

Preferînd să confunde mult discutata descentralizare a puterii cu mult temuta dezintegrare a teritoriului, actuala echipă de la Palatul Victoriei a încercat să stimuleze democratizarea nu prin diminuarea, ci prin menținerea centralizării. Acestei strategii i-au servit măsurile de gestionare a bugetelor locale de la centru, investirea șefilor locali numiți - prefeții - cu prerogative suplimentare de control asupra celor aleși, destituirea unui mare număr de primari ș.a. Complementul acestei strategii l-a constituit bine cunoscuta combinare dintre centralizarea deciziilor și descentralizarea răspunderilor.

Neajunsurile din localități sînt atribuite de către primari guvernului și de către guvern primarilor. Puși în fața unei liste care cuprindea 7 cauze posibile ale dificultăților locale de la începutul acestei primăverii, cei 1.080 de participanți la sondaj și-au împărțit răspunsurile după cum urmează (prezuntivele cauze ale dificultăților locale sînt redate în ordinea din chestionar):

	%
Moștenirea vechiului regim	7
Asprimă iernii	24
Proasta guvernare a țării	27
Proasta administrare a localităților	17
Corupția la toate nivelele	18
Proasta gestiune a unităților economice	4
Indisciplina cetățenilor	2
Nu știu	1

În această viziune, principala răspundere pentru starea localităților revine guvernului, atît direct, prin modul cum își exercită rolul, cit și prin incapacitatea de a stăvilii corupția. Însemnăta atribuită rigorilor iernii sugerează că aceste judecăți nu au fost călăuzite de patimi politice. Argumentul moștenirii lăstate de dictatură pare să fi căzut în desuetudine. În sfîrșit, inviniuirele aduse guvernului nu îi absolvează pe con-

ducătorii locali. Plasarea guvernărilor în acest înconfortabil top poate fi văzută ca o mărturie că persistența centralismului nu reprezintă un secret pentru largi segmente ale electoratului.

Reverberații politice

Proporția celor care au votat în 1992 pentru primarul ales este de 56%; proporția celor care ar vota și acum pentru aceeași persoană dacă ar candida este de 20%. 56 - 20 = 36%, procent care semnaleză mobilitatea unei părți considerabile a electoratului, ridicînd două probleme politice:

1. În ce măsură pierderea de popularitate a unor actori locali contaminează sau nu formațiunile care i-au propulsat?

2. În ce măsură pierderea de prestigiu a numeroși edili se transferă sau nu asupra instituției edilitare?

Prima problemă

Se știe că la ultimele alegeri locale - februarie '92 - opoziția a obținut un succes pe care nu toată lumea îl sconta-se. Șapte luni mai tîrziu, acest succes nu s-a mai repetat în alegerile parlamentare. Nici oamenii politici și nici analiștii nu au explicat ce anume factor a intervenit în acele 7 luni pentru a provoca pierderea de viteză a opoziției. Ponderea insatisfacțiilor exprimate în '96 conduce spre întrebarea: cînd au început alegătorii să remarce insuficiențele primarilor pe care i-au ales, abia acum, la încheierea mandatului, sau nu cumva chiar din primele 7 luni ale exercitării lui? Presupunere: se prea poate ca unii primari ai opoziției să nu fie cu totul străini de înfrîngerea pe care a suferit-o Convenția Democrată în alegerile parlamentare din 1992. Discutarea acestei eventualități nu reprezintă o simplă speculație retrospectivă. Gradul în care alegătorii își transferă opiniile despre primari - sau despre candidați - asupra formațiunilor cărora acționa le aparțin constituie o problemă de arzătoare actualitate. O dovadă în acest sens: proporția celor nemulțumiți de primarul ales în '92 este de 58% în orașele a căror populație nu atinge 150.000 și de 70% în cele care depășesc acest nivel. S-ar putea ca principalul aliat al lui Ilie Năstase să poarte numele Crin Halaicu.

A doua problemă

Se știe că după 1990 nu puțini sprijinitori ai opoziției au trecut de la neîncrederea în președintele republicii la neîncrederea în republică. Să fi dus oare și isprăvile unor corifei ai puterii locale la o asemănătoare pierdere a interesului față de instituțiile acestei puteri? Dezinteresul față de instituțiile locale ar presupune dezinteresul față de alegerile locale. Întrebați care dintre alegerile acestui an îi interesează cel mai mult, subiecții au optat astfel:

Prezidențiale	33%
Parlamentare	12%
Locale	31%
Nici una	20%

Spre deosebire de imaginea de-a dreptul alarmantă a parlamentului, instituțiile puterii locale nu par decamdată să fi fost grav afectate de nereușitele unor actori care le-au reprezentat în ultimii ani.

*

Acestei priviri retrospective asupra alegerilor locale îi va urma în numărul viitor al lui „22” o privire prospectivă, prilejuită de sondajul CIS din mai a.c.

RADU CĂLIN CRISTEA

Sindromul NATO

Ipoteza absenței României din grupul de aspirații cu prime șanse de acces în NATO a declanșat, îndeosebi în ultimele două luni, o reacție rebelă, chiar ușor nevrotică, a mediilor militare, politice și jurnalistice din România. Capii armatei și-au pierdut cumpătul, d-nii Tinca și Cioflină semnând câteva afirmații bizare din care rezultă, în esență, că România meditează deja la cîteva planuri ce ar putea deveni operative dacă nu vom pătrunde în NATO nu doar cu primul val, dar și foarte repede. Dacă Ungaria va fi acceptată în NATO înaintea României, ministrul Tinca înțelege că pe o foarte plauzibilă consecință izbucnirea unei curse a inarmărilor între cele două state. În cazul în care Ziuganov va câștiga cursa prezidențială din (probabil) iunie, generalul Cioflină ia în calcul oportunitatea unor „alianțe regionale” între foste membre ale Pactului de la Varșovia. Acum circa o lună, în Italia, în cadrul sesiunii anuale a Colegiului de Apărare al NATO, Petre Roman, președintele Comisiei de apărare, ordine publică și siguranță națională din Camera inferioară și raportor al Alianței Nord-Atlantice pentru Europa Centrală și de Est, pleda pentru instituționalizarea Parteneriatului pentru Pace; mai ales, a argumentat d-l Roman înaintea de a-și retrage public proiectul susținut la Roma, ca o „replică la insistența Rusiei ca OSCE să fie instituția care să garanteze securitatea europeană”. Recent, la Timișoara, d-l Roman a adăugat că „neincluderea țării noastre în primul val va însemna draculizarea României”. În fine, cu moralul complet ruinat, cei mai cunoscuți editorialiști din țară descriu, în ferepare, prăpădul ce ne așteaptă din moment ce, susțin apăsător dinșii, cu certitudine nu vom face parte din primul grup admis în NATO („Out of Visegrad” e titlul unei suite de cronici semnate de Horia Alexandrescu în *Cronica română*). Pe de altă parte, caracterul atît de marcat depresiv al acestor previziuni contrastează cu euforia lipsită de obiect a altor analize, provenite însă din aceleași medii. Astfel, înTR-o emisiune din 29 aprilie de la INTEL 7abc, consilierul prezidențial Codiță afirma că iminenta noastră intrare în NATO nici n-ar trebui să frapeze într-atît, din moment ce relația României cu Alianța Nord-Atlantice se înjghebase încă din '68. Că nu e vorba doar de o iluminare personală a d-lui Codiță o demonstrează, între altele, comentariul unui jurnalist cu complexă experiență a lui Dumitru Tinu. După același moment '68 (apreciază directorul Adevărului în editorialul „NATO: jocurile sînt făcute din 3 mai”), România ar fi desfășurat „exerciții militare comune cu unele țări din Occident”. În aceste condiții, d-l Tinu se arată șocat de faptul că doar grupul de la Visegrad ar fi „primit deocamdată undă verde” pentru intrarea în NATO. Ba mai mult: „(...) în vreme ce ofițerii celorlalte țări est-europene din Pactul de la Varșovia erau instruiți exclusiv la Moscova, armata română a fost deschisă spre Vest, pregătindu-și o pleiadă de ofițeri mult mai bine instruiți pentru realizarea interoperabilității cu armatele NATO”. Disidența lui Ceaușescu față de Moscova

era, cum să zic, ceva mai cumpătată și n-a putut presupune „exerciții militare comune” cu state aflate, totuși, într-o tabără adversă. Cît privește „realizarea interoperabilității” (României) cu armatele NATO”, d-l Tinu ar trebui să precizeze și registrul în care dorește să-i fie descifrate spusele. Dacă ar fi să dăm crezare exemplului lui Pacea privind diferite capturi ale serviciilor secrete românești în dauna NATO, atunci d-l Tinu poate avea întrucitva dreptate, „interoperabilitatea” fiind într-adevăr înfăptuită în aceste cazuri, numai că doar din punctul nostru de vedere și mă tem că fără prea mare entuziasm de partea cealaltă.

Teste și filtre

Decizia extinderii Alianței către centrul și estul Europei a fost luată de conducerea NATO în ianuarie '94.

Există covârșitor de multe semnale potrivit cărora va exista o absorbție graduală de membri. Deși oficialii NATO se fereșc să facă nominalizări, cele mai avansate sînt discuțiile în jurul unui prim nucleu de state ce ar urma să fie primite în NATO – nucleu reprezentat de grupul de la Visegrad. Cu ocazia recentului summit de la Praga, secretarul de stat american Christopher a fost foarte net, afirmînd că poarta de intrare în NATO se va deschide „celor mai puternici candidați” sau va rămîne deocamdată închisă. Viziune întărită, între alții, și de premierul britanic Major. Atît d-l Christopher, cît și secretarul general al NATO, Javier Solana, au dorit să insiste asupra faptului că una dintre primele garanții cerute noilor veniți va consta în angajamentul acestora de a nu obstructiona continuarea extinderii NATO. „Trebuie să evităm, în conformitate cu articolul 10 al Pactului Atlanticului de Nord, situația în care noii membri ar putea include ușa în urma lor pentru alți candidați dornici să adere”, a spus d-l Solana.

Din numeroasele evaluări ale reprezentanților NATO sau ale unor personalități politice influente s-au putut decanta criteriile cele mai importante de admitere în Alianță. Acestea ar putea fi:

1. Evoluția reformelor democratice

E un standard care, dacă nu ne pune în postura de performer, măcar nu ne dezavantajează în forme stri-

dente. Există încă, de pildă, grave disfuncții în sistemul justiției, a cărei pretinsă independență e mai degrabă un prilej de controverse și ale cărei decizii trimit adeseori cu gîndul la abuzurile fostului regim (mă refer în primul rînd la Legea privind restituirea caselor naționalizate). Planează, de asemenea, o anumită ambiguitate în jurul separării puterilor în stat (există, bunăoară, suficiente dovezi că forța Președinției depășește, în plan practic, prerogativele constituționale, după cum excesele autonomiste ale executivului îl transformă adesea într-un soi de parlament paralel). Societatea civilă e într-o coagulare haotică – impresia persistentă fiind aceea că prospețimea democratică a unor modele se izbește de un orizont de așteptare adesea năuc. În forma sa definită printr-o lege cu foarte multe lacune, autonomia locală devine aproape formală, în condițiile în care, din punct de vedere financiar, primăriile rămîn într-o strictă dependență de guvern. În ciuda unor, să le spunem, ezitări, direcția în care înaintează reformele democratice din România pare însă pozitivă și nu cred că evaluarea acestui criteriu ne-ar reduce concludent șansele de integrare în NATO.

2. Evoluția reformelor economice

E un punct extrem de vulnerabil pentru România, în condițiile în care toate analizele privind cooperarea NATO cu eventualii noi parteneri se

3. Controlul civil asupra instituțiilor militare

O „țintă” atinsă de România, în pofida unei anumite lipse de transparență în ceea ce privește funcționarea numeroaselor sale servicii secrete.

4. Nivelul interoperabilității cu structurile NATO

Un obiectiv care a stîrnit o adevărată frenezie de vizite, mesaje, schimburi de informații, aplicații comune, proiecte de colaborare, dialoguri „individualizate” etc. Ceșoslovaciile armatei bat drumurile Europei, ba mai trec și oceanul, în căutarea unei credibilități din nefericire frinate de resursele financiare reduse, ca și de nivelul dotărilor militare moștenite de la regimul comunist. România ar avea de recuperat dezavantajul plasării sale în perioada războiului rece pe linia unui front secundar aflat în spatele scutului strategic format din fosta RDG, Polonia, fosta Cehoslovacie și Ungaria. Impulsul economic devine, iarăși, decisiv, cu repercușii asupra ritmului și calității dotărilor. Aviația pare să fie domeniul cel mai preocupant pentru conducerea armatei române: rămîn de făcut investiții costisitoare în aparate de zbor performante, în sisteme de apărare antiaeriană, radare, informatizare ș.a.m.d. Deși liderii armatei ne asigură că avioane militare cad peste tot, MIG-urile românești se prăbușesc cu o consecvență, totuși, simptomatică pentru coeficientul de performanță al aeronauticii noastre militare. Toate viitoarele membre ale Alianței vor trebui să se acomodeze cu standardele NATO și e de prevăzut că angajamente politice energice din partea statelor aflate în tranziție ar putea estompa gradele diferite de dificultate pe care le-ar presupune adaptarea mai sus amintită.

5. Stabilitate politică internă

Dacă din punctul de vedere al stabilității interne nu sînt probleme speciale, un potențial focar de tensiune îl generează statutul acordat minorităților etnice, aceea maghiară în primul rînd. E, ca să spunem așa, o temă dominantă a reperșurilor aduse în varii contexte României. Citez dintr-un interviu recent acordat Agenției Mediafax de Javier Solana, secretarul general al NATO: „Alianța a arătat cu claritate că rezolvarea disputelor etnice și teritoriale, inclusiv cele privind pretențiile iredentiste, ca și a celor privind jurisdicția internă constituie criteriul de analiză în decizia dacă un stat va fi invitat să adere sau nu”. E delicat de analizat în acest spațiu cît de îndreptățite sînt solicitările minoritarilor unguri, ale căror drepturi sînt susținute politic aproape exclusiv de UDMR. Configurația arenei politice românești din ultima perioadă indică o izolare a UDMR, care s-a găsit adeseori în postura de a fi viguros combătută chiar de foștii săi aliați din Convenția Democratică. Statutul acordat de România minorităților etnice aflate pe teritoriul său e subiectul unei polemici cu mulți combatanți și desfășurată pe o scenă ce depășește granițele țării. O dispută cu șanse mai degrabă de a defavoriza România în percepția ei externă, inclusiv la nivelul Consiliului Europei (o altă sursă foarte importantă pentru evaluările NATO).

6. Relațiile cu vecinii

E vorba de un veritabil „complex național”. Chiar dacă tratatul de bază cu Iugoslavia așteaptă o ratificare parlamentară probabil formală a documentului semnat recent de președintele Iliescu și Lilici, România se află într-un context geopolitic extrem de delicat, neavînd încheiat un tratat bi-

(Continuare în pagina 14)

Sindromul NATO

(Urmare din pagina 13)

lateral decât cu Bulgaria. Această insularizare provocată de destule cauze obiective atîrnă ca o piatră de moară și tinde să se transforme într-un antidot al oricărei speranțe a apropierei României de NATO. Absența acestor tratate e primul factor de risc în calea aderării. Fiecare tratat are, desigur, cumpăna lui. În jocul inevitabil al concesiilor, diplomația noastră (aflată, fără îndoială, în bătaia unor curenti politici interni și externi) s-a mișcat oarecum rigid, dînd senzația unui ansamblu cu un orizont sărăcăcios de nuanțe și foarte greu maleabil, dacă nu cumva intratabil, în negocierea zonelor litigioase. Avertismentele venite dinspre NATO și dinspre cele mai influente cancelarii occidentale indică foarte limpede că persistența României în această „criză a tratatelor” îi amputează orice șansă de a țînji spre Alianță.

7. Poziția geostrategică

E un criteriu dependent de punctele 5 și 6. Din criteriile de evaluare cele mai frecvente în analizele specialiștilor în scădere de popularitate sînt, în cazul României, prezumtivele avantaje ale pozițiilor sale geostrategice. România pare să fie prea departe de bazele NATO (peste 1.000 de kilometri o separă de cele mai apropiate trupe ale Alianței, cele staționate în Italia și Germania) și prea aproape de Rusia, cu care are și o graniță pe apă. Dacă am cita doar cîteva recente studii de uz public (de exemplu cele apărute în *Foreign Report* sau *U.S. News & World Report*), am ajunge la o concluzie care nu ne avantajează: în situația unei confruntări cu un inamic venit de la est, România ar deveni un teatru de luptă inconvenient pentru NATO. Cauzele fiind: deplasarea greoaie de trupe de sprijin, costurile ridicate ale staționării, expunerea riscantă la mare (unde eventuala aprovizio-

nare cu echipament și combustibil ar putea fi serios șicanată de barajele inamicului), preponderența reliefului plat (situație în care ar fi angajate în confruntare îndeosebi trupe de uscat - redutabila forță aviatică a NATO slăbind în eficacitate) etc. Pe de altă parte, NATO nu are cum să nu se conformeze religiei politice a Occidentului: aceea de a nu stîrni Rusia și de a nu-i răni grav sensibilitatea. Într-o analiză cinică, România ar putea exploata o eventuală degradare a stabilității politico-militare de la Moscova, deși e greu de imaginat că prima reacție a Occidentului ar fi sfidarea Rusiei prin staționarea de trupe ale NATO la gurile Dunării. Oricum, centrul de greutate al relației noastre externe pare să se mute către o Ucraină, dacă mă pot exprima astfel, din ce în ce mai independentă față de Moscova. Un raport dinamic și flexibil cu Ucraina ne-ar putea aduce enorme beneficii. Dincolo de supoziția unei vizite de rutină sau a simplei coincidențe, e, poate, util de observat că recentul turneu al secretarului general al NATO, Solana, a început în 16 aprilie tocmai cu Kievul, unde o înaltă oficialitate a Consiliului de Securitate ucrainean a confirmat că Ucraina „caută căi de apropiere față de NATO”.

Despre mize și compromisuri

Motivația reacției atît de derutantă a Bucureștiului în raport cu NATO pare să fie una singură: România flirtează cu alternative la NATO, deși le prezintă într-un ambalaj catastrofic, „bon pour l'Occident”. Nu asistăm, din păcate, la o premieră. E adevărat că România a fost, în ianuarie '94, prima semnatară a documentelor Parteneriatului pentru Pace; trebuie menționat însă, în același spirit, că România avea să fie și ultima țară din fostul bloc sovietic care abia în octombrie '90 încheia relații diplomatice cu Alianța Nord-Atlantică. Pe cit de grăbite au fost mediile diplomatico-militare românești să adere la Parteneriat, pe atît de prudente se arătaseră în a subscrie la desfășurarea Pactului de la Varșovia (mă tem că nu dintr-o gafă de protocol am fost, iarăși, ultimii care am susținut dezmembrarea acestei alianțe). De asemenea, NATO a

putut afla cu îndreptățită stupeoare că președintele Iliescu a semnat acel nefericit tratat cu fosta URSS. Chiar dacă astăzi dimensiunea aceluia gest e relativizată (URSS nu mai există, tratatul n-a mai ajuns să fie validat de parlament etc.), el rămîne un document memorabil pentru azimutul politic fluctuant al clasei conducătoare din România. Există probe peremptorii că o bună bucată de vreme, fățiș la început și mai cu codeală ulterior, România a cochetat cu NATO, pîrînd mai concentrată asupra conservării, eventual a îmbunătățirii, raporturilor sale cu Moscova. Încă un exemplu dintr-o păguboasă succesiune: revenit dintr-o vizită oficială la Moscova, în iulie '93 (deci doar cu o jumătate de an înainte de aderarea la Parteneriat), d-l Cioflină declara că „România nu va avea relații mai strînse cu NATO decât cu Federația Rusă”. Nota bene: angajamentele d-lui Cioflină devansau cu puțin timp declarațiile în care președinții Havel și Walesa nu-și vor ascunde reticența față de soluția Parteneriatului, considerată a fi o „anticameră” prea strîmă pentru cadrul colaborării cu NATO pretins de țările lor.

Deschizind cîmp larg suspiciunii de duplicitate, aceste balansări ale poziției Bucureștiului au putut stîrni scepticism în privința consecvenței României în orientarea sa către NATO, către Vest în general. Dacă viziunea Președinției a rămas suficient de tulbură, în pofida jurămintelor de fidelitate din ultima vreme, sinceritatea relației Puterii cu NATO s-a dovedit, din nou, dubioasă. Emisarii „voceații euro-atlantice” a Puterii aveau să fie, în acești ultimi patru ani decisivi, următoarele grupări politice: PDSR (nu i se pot aduce reproșuri substanțiale, exceptînd selecția dăunătoare a partenerilor de guvernare și, parțial, tolerarea unor discursuri virulente xenofobe, în genul lui Gh. Dumitrașcu), PUNR (formațiune de orientare naționalistă, stimulînd și parazitînd tensiunile cu minoritarii maghiari și condusă de un lider, Gh. Funar, în postura de campion al autohtonismului primitiv, cu accentele antioccidentale de rigoare), PSM (adversar oficial al integrării în NATO) și PRM (virful de lance al național-comunismului românesc, partid principal obtuz la orice tendință

de apropiere de Vest). O parte consistentă a Puterii a pus prin urmare România într-o situație contradictorie: adeziunea noastră la modelul euro-atlantic a fost „servită” în bună măsură de forțe politice, dacă nu refractare oricărei premise de dialog cu Vestul, în orice caz privind chiorșii Occidentul și trîndu-l ca pe un potențial aducător de rele pentru România.

Nu e pentru prima oară cînd destulul istoric aruncă România în sfera de responsabilitate a unei puteri sau a alteia. După '89, din păcate, Puterea de la București a demonstrat un comportament oscilant față de Vest, aplicînd o politică pe care a avut destule prilejuri s-o exerseze în istoria sa mai veche sau mai nouă: e vorba de jocul la două capete.

Prognozele necugetate, ca și viziunile excentrice date publicității în ultima vreme de personalități ale scenei politice și ale armatei nu fac decât să alimenteze ideea că România e predispusă la replieri într-un spațiu extra-NATO. Aceeași sinteză a analizelor de specialitate, asociată cu reacțiile unor lideri politici cu greutate, indică un adevăr în fața căruia nu trebuie să ne pierdem capul: în startul pentru NATO, România n-a pornit din „pole position”. Ceea ce nu înseamnă, deocamdată, altceva decât că sîntem în cursă. Liderii de la București s-ar cuveni să fie mult mai prudenți în declarații care pot suferi o interpretare agravantă. Cum ar fi aceea că alergăm într-o cursă cu gîndul la alta. Șansa noastră e credibilitatea. Adică tărie în convingeri și statonice în aplicarea lor. Miza pe NATO e prea importantă pentru a nu fi jucată corect și decent, chiar dacă ar fi vorba de o partidă în care n-am intrat cu prima șansă. Ar trebui, prin urmare, riguros descurajate toate tentațiile de a descrie România ca pe o gazdă privilegiată a tropismelor de tot felul. NATO înseamnă ceea ce dreaptă a României. Stindardul NATO trebuie purtat cu orice risc și pînă la capăt, indiferent de umilințe și cu convingerea că, mai devreme sau mai tîrziu, orice labirint are o soluție. Asta deși un mare moralist ne-ar putea atrage atenția că tocmai stindardul e unul din simbolurile în care e mai bine să nu ai încredere: se orientează după cum bat vînturile.

Atenție: Prețul abonamentelor prin redacția „22” rămîne același

Deși costurile hîrtiei și ale tipografiei ne-au silit să creștem prețul revistei, prețul abonamentelor rămîne același pentru a veni, atît cît putem, în sprijinul cititorilor noștri fideli. Așadar, și de acum înainte abonamentele trimestriale contractate prin redacția 22 (nu la Oficiile Poștale) costă:

6.000 lei cu expediere prin poștă

5.500 lei cu ridicare de la redacție

Reduceri pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

4.500 lei cu expediere prin poștă

4.000 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. DL, București.*

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: *Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București*, cu specificarea pentru *Serviciul de Difuzare*.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTÉS

Conferința europeană a muzeelor de etnografie

Cea de-a doua Conferință europeană a muzeelor de etnografie s-a desfășurat la București, între 17 și 19 mai, sub genericul „Să fim mîndri de patrimoniul nostru”. Principali organizatori au fost: Ioan Godea, directorul general al Muzeului Satului, Georgeta Stoica, directorul adjunct al Muzeului Satului, și Eugenia Florescu, din partea Oficiului de Ambiantare și Expoziții de Artă, în colaborare cu: Ministerul comunității francofone din Belgia, Banca Română de Comerț Exterior, Eximbank, Banca Comercială Română, „Astra” S.A., Ministerul Cercetării și Tehnologiei, Coca-Cola și S.C. „Faur” S.A.

După ce prima întîlnire de acest gen a specialiștilor etnografi din Europa a avut loc la Paris, pentru conferința de anul acesta a fost aleasă România, datorită folclorului și tradițiilor sale populare deosebite. Muzeul Satului din București a avut ca invitați peste 200 de etnografi din 55 de țări, membre ale Consiliului Muzeelor din Europa (ICME).

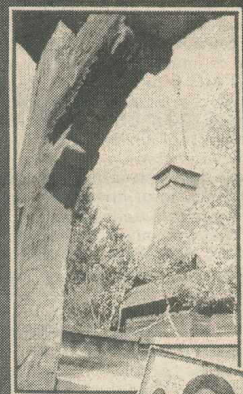
Deoarece conferința a coincis cu împlinirea a 60 de ani de cînd, pe 17 mai 1936, a fost inaugurat Muzeul Satului, invitații au putut admira cele 250 de gospodării țărănești, instalații tehnice rurale și biserici adunate în muzeu. Acestea li s-au adăugat o expoziție a Margaretei Stahl, demonstrații ale meșteșugarilor populari și expoziția jubiliară „Muzeul Satului la 60 de ani”.

În cadrul sesiunii de comunicări de la Palatul Parlamentului, participanții la conferință au discutat probleme ca: *formarea specialiștilor etnologi; noi metode de conservare; muzeele etnografice și grupurile minoritare etnice, culturale și sociale; schimburile de expoziții*. În cea de-a treia zi a Conferinței europene a muzeelor etnografice, invitații au făcut o excursie documentară în Carpați.

Următoarea manifestare de acest fel va avea loc peste trei ani. Încă nu s-a stabilit orașul gazdă, conferința presupunînd cheltuieli însemnate.

LIGIA CĂLIN

BUCAREST-ROUMANIE

LE MUSÉE
DU VILLAGE

FUNDAȚIA PENTRU TEATRU ȘI FILM „TOFAN“
TEATRUL NAȚIONAL CRAIOVA

IRINA COROIU

Danaidele

după scrierile lui Eschil
scenariul și regia
Silviu Purcărete

Convins de modernitatea anticilor, Silviu Purcărete revine cu obstinată la filonul dramaturgiei grecești, imaginând viziuni cosmogonice, tentative temerare de figurare a grandioasei hărți a predestinării naturii umane.

Urmind exemplul lui Eschil însuși – despre care Plutarh spunea că s-a hrănit cu „firimiturile de la marile oșpețe ale lui Homer“ –, regizorul român pornește să cuture lumea cu o superproducție (coprodusă de Holland Festival, Wiener Festwochen, Festival d'Avignon, Grande Halle de la Villette) în care prevalează nu colectivismul, ci individul confruntat cu istoria reprezentată de manifestările ei arbitrare. Fascinația montării constă tocmai în dialectica dispută dintre concret și abstract, claritate și nebulozitate. Cărțile de text și sintagme de exegeză refac sinteza tetralogiei inițiale, parțial păstrată. Tragedia e contaminată de satira finală, de la care a preluat leitmotivul căutării apei, simbol al fertilității: într-un deșertic spațiu atemporal e înfățișată anecdotic formarea poporului grec. O legendă ce înglobează mitul rățăcioarei Io, străbuna comună a două neamuri hălăduind pe malurile opuse ale aceleiași mări.

Efectului de telescopare a sincretismului egiptean-elenic i s-a găsit echivalent în tehnica *mise en abîme*. Zeițările invocate și evocate de Eschil sînt aduse în scenă, dar, intenționat sau nu, în ciuda distribuției (Radu Beligan – Zeus; Micaela Caracacș – Hera; Mariana Buruiană – Artemis, Io; Victor Rebengiuc – Apollo, Pelasgos; Alexandru Repan – Poseidon; Mihai Dinvale – Hermes) și semnificației atât de importante, rămîn într-o ceață am-

biguă. Ambiguitate altfel adecvată acțiunii ludice de proporții, desfășurată la rampă de către aceste eterne divinități cu oculte puteri oraculare. Fatalitatea este devoalată ca fiind un fals conflict necesar într-o strategie cu bătaie lungă, ale cărei rațiuni scapă înțelegerii comune ce se limitează la suferință.

Cum lui Danaos i se prevestise că va fi ucis de un nepot, fiicele sale refuză căsătoria cu verii lor, pleacă din Egipt în pribegie spre Argos, locul de origine, unde cer azil. Primesc protecția de principiu din partea unui lider nu întîmplător orb și schiop, care face mare caz de principiile democrației, dar războiul se declanșează dintr-un pretext stupid. Iminentul mariaj colectiv se soldează cu un asasinat în masă. Doar una dintre tinere refuză să-șiucidă soțul și suportă oprobiul public, ei rezervîndu-i-se o mîntuire relativă.

Pe această canava străveche, regizorul contemporan țese o rețea de superbe imagini și insolite metafore. Începînd cu Danaos (excelentă, Coca Bloos) – caricatură a unui dictator hermafrodit, părinte manipulat și manipulator, adus în scenă ca un element de recuzită în jocul sorții de către zeul comerțului (dar și al memoriei didactice!) într-o valiză, în care se va retrage mereu, indestructibil fetus al Răului generalizat. Valize asemănătoare constituie scuturi și metereze iluzorii – bagajul de căpătii al celor 50 de danaide, în istoria exilului universal o masă de manevră comparabilă cu cea a păsărilor migratoare, reduse însă la condiția umilă de insecte docile ce emit din zadarnicul zburcuc al elitelor un zgomet neliniștitor. O me-

lodie a disperării potențată de muzica neconvențională creată de Iosif Herța și amplificată de scandările și lamento-urile corale.

„Rugătoarele“ sînt înfățișate ca un monolit de albastre (precum marea) siluete mascate (precum beduinii), statuare și totuși mlădii, care, dezbrăcînd mantiile de drum, devin individualități distincte ce se pregătesc, rînd pe rînd, pentru ritualul primenirii (agonisirea apei în căni de tablă anticează pedeapsa sisifică a umplerii butoiului fără fund) pentru nuntire (sub voaluri albe, la lumina felinarului, curmă viața bărbaților uzînd de cite un banal tacîm). Cei 50 de egipteni irump cu torsurile goale și capetele rase, în pantaloni de un portocaliu agresiv. Forța de edecări ai sorții le e reverberată prin făclii de care abuzează în agresarea fetelor. Cînd reapar în chip de alți potențiali soți, sînt îmbrăcați direct pe piele cu fracuri ce le evidențiază virilitatea vlăguită de aristocrați obscuri.

În sarabanda paracometriului plastic de o rigoare geometrică frisonantă, scenografa Ștefania Cenean e angajată și prin costumele investite cu multiple conotații. Vezi, de exemplu, albul nu tocmai imaculat al veșmintelor olimpienilor ce sorb cu voluptate cupe de nectar, delectîndu-se cu însăși existența omenirii, metamorfozată într-o ficțiune căreia i se refuză *catharsis*-ul. Imposibil în condiția în care potențaii divini, confrunțați cu nimnicia umană de ei provocată, își rîd deopotrivă de Europa, nimfa ori poate chiar continentul ce-i poartă numele, ca și de Hypermnestra (Adriana Irimescu, eclatantă), singura ființă cu o conștiință proprie, sortită să navigheze însă în derivă pe mările albastre. Sublim moment de *climax* al reprezentației, căreia i se pune punct elocvent prin declanșarea, din sferele înalte, a principului dominoului: danaidele sînt doborîte fără drept de apel!

Return Întoarcerea

Sylvia de Swaan este o artistă americană care vorbește fluent germana și care s-a născut la Cernăuți. Sylvia se întoarce. Și nu oricum. Proiectul ei artistic înseamnă înregistrarea fotografică a întoarcerii. Trenuri, gări, oameni, locuri. Numai că acasă nu e acasă. Adică în loc de România află că trebuie să se întoarcă în Ucraina. Iar în Ucraina nu intri oricum. Invitație, viză, chestii. Acum doi ani n-a putut. Așa că și-a văzut de proiect. În România. Unde ceva îi este familiar. Ceva în aer, în peisaj. Mai ales în vorbe. Mai ales în Bucovina. Cel mai aproape de casă.

Artistă se reconstruiește pe sine reconstituind fotografic o absență.

Oameni, locuri, întîmplări. Familia i-a fost distrusă de război și de deportările succesive. Nu i-a rămas decît un fel de prememorie. O înregistrare ascunsă în celule. Pe care o dezvoltă cercetînd. Oameni, locuri, întîmplări.

Majoritatea imaginilor includ în cadru mîna arteiștii care ține un portret de copil. Copilul e ea. Ea atunci, ea acum și de jur împrejur lumea.

De data asta, Sylvia și-a obținut viza. Se întoarce în Cernăuți. Acasă.

DAN PERJOVSCHI

La editura MYDO CENTER a apărut volumul al IV-lea (literele N–R) al **DICTIONARULUI UNIVERSAL AL LIMBII ROMÂNE** de Lazăr Șăineanu.

Elaborat de un colectiv de lexicografi ai Institutului „Alexandru Philippide“ din Iași, noul **DICTIONAR UNIVERSAL AL LIMBII ROMÂNE** reprezintă versiunea revizuită, actualizată și completată a operei ilustrului lexicograf (tipărită înția oară acum o sută de ani). Respectînd principiile lexicografice ale lui Lazăr Șăineanu, colectivul de editori s-a străduit să aducă la zi întreaga informație și să completeze, în spiritul autorului, inevitabilele omisiuni, scăpări și lacune. A rezultat o lucrare impresionantă prin proporții și prin substanță, o veritabilă sinteză a lexicografiei românești de la sfîrșitul secolului XX (despre ale cărei merite s-au pronunțat cîțiva prestigioși lingviști români, între care ne face plăcere să o amintim pe doamna Mioara Avram). Este, în momentul de față, cel mai mare dicționar explicativ românesc, conținînd nu mai puțin de 124.000 de articole (adică de două ori mai multe decît **Dicționarul explicativ al limbii române**), cuprinse în peste 2.300 de pagini. Fiind un dicționar normativ, fiecare articol prezintă formele standard ale cuvintelor (cu modul de accentuare) și variantele arhaice, populare sau regionale ale acestora, sensurile proprii și figurate (însoțite de citate din operele scriitorilor clasici), principalele expresii în care apar, precum și etimologia.

Cei interesați îl pot comanda trimițînd talonul de mai jos pe adresa:
EDITURA MYDO CENTER, O.P. 10, C.P. 2060, 6600 IAȘI
sau ne pot contacta la sediul editurii:
IAȘI, STR. SMIRDAN NR. 5, ET. 2, TEL./FAX 0321/76.332

TALON DE COMANDĂ

Subsemnatul..... domiciliat în.....
cod....., O.P....., str....., nr.....
bl....., sc....., et....., ap....., tel....., doresc să primesc
cu ramburs **DICTIONARUL UNIVERSAL AL LIMBII ROMÂNE** de Lazăr Șăineanu.

☐ vol. I (Enciclopedie)	EPUIZAT
☐ vol. II (Vocabular general A–D)	21.000 lei
☐ vol. III (Vocabular general E–M)	35.000 lei
☐ vol. IV (Vocabular general N–R)	40.000 lei

Semnătura.....

Adevărul

literar și artistic nr. 320

– Interviuuri –

- **Fănuș Neagu:** Pe mine Dumnezeu m-a pecetluit cu suferința de a iubi oamenii
- **Virgil Tănase:** O parte a exilului a rămas încremenită în realitatea de dinainte de '89
- **Nicolae Manolescu:** La noi n-a existat niciodată o literatură de sertar în adevăratul înțeles al cuvîntului
- **Eugen Uricaru:** Decapitarea lui Brâncoveanu ne-a inoculat o frică seculară față de străin

HUMANITAS

Cartea care dăinuie

Ultimele apariții

MONICA LOVINESCU
Insula Șerpilor/Unde scurte VI
carte lansată de OCTAVIAN
PALER în 21 mai la Librăria
Humanitas din Pasajul Kretzulescu

ANTOLOGIE CIORAN
Cioran și muzica
CIORAN
Tara mea text inedit
Ultimele două volume vor fi
prezentate de Gabriel Liiceanu și
Vlad Zografi la Colocviul Cioran
(23–24 mai) organizat de Institutul
francez din București în Sala Elvire
Popesco din Bd. Dacia 77.

ERNEST H. LATHAM, Jr.

Asistența americană pentru democrație: nu decisivă, dar nici lipsită de semnificație

THOMAS CAROTHERS, „Evaluarea asistenței pentru democrație: Cazul României”, Carnegie Endowment for International Peace, 1996, 144 pagini

Grupul mic, dar îndrăzneț și hotărât al susținătorilor României în zona Washington și-a concentrat în ultima lună atenția asupra unui volum care s-ar putea să devină cea mai importantă carte a anului despre România. Este vorba despre *Evaluarea asistenței pentru democrație: Cazul României*, de Thomas Carothers. Micul volum, de 144 pagini, poartă un mesaj care, oricât de succint, se face auzit în tot sistemul de asistență străină al Statelor Unite, mult dincolo de cercul celor implicați în relațiile româno-americane.

Autorul acestui volum, Thomas Carothers, e specialist principal la Fundația Carnegie pentru Pace Internațională, una dintre organizațiile americane non-guvernamentale cele mai vechi și prestigioase. Alături de alte ONG-uri, Fundația este un exemplu de frunte pentru ceea ce americanii consideră garanții acordate procesului democratic; iar pentru edificarea democrației în Europa Centrală și de Est au fost oferite fonduri americane de stat și private considerabile. Scopul principal al Fundației Carnegie îl constituie relațiile internaționale și politica externă a SUA. În afara apartenenței sale la Fundația Carnegie, Carothers a vizitat România de mai multe ori, în perioada 1990-1992, ca observator și consultant la alegeri, reprezentând Institutul Național Democrat pentru Relații Internaționale.

Volumul *Evaluarea asistenței pentru democrație* rămâne fidel titlului. Nu se discută asistența medicală ori umanitară, nu se analizează schimburile academice și de învățământ, asistența economică și financiară, care s-au concentrat asupra tranziției spre economia de piață. Volumul evaluează

exclusiv măsura în care eforturile americane au reușit în a sprijini și încuraja evoluția României de la totalitarism comunist la democrație pluralistă. Autorul procedează pe rând la analiza ajutorului american în domeniile în care s-a acționat: partide politice, alegeri, parlament, sindicate, mass-media și modul în care acestea au sprijinit alegerile libere, statul de drept și constituirea societății civile.

După ce trece în revistă punctele care au focalizat eforturile americane, Carothers conchide: „Asistența pentru democrație din partea Statelor Unite a avut efecte pozitive mai evidente atunci când a fost acordată unor indivizi sau organizații ce manifestau o evidentă voință intrinsecă pentru reformă – cum a fost cazul multor activiști civici care au știut să utilizeze eficient asistența străină. S-au observat mai puțin efectele pozitive în cazul instituțiilor și sectoarelor fără un real interes pentru reformă, de exemplu sistemul judiciar și Parlamentul. Ca să facem o analogie mai simplă, pare că asistența pentru democrație lucrează cel mai bine ca un adaos de combustibil la un vehicul în mișcare, însă nu prea reușește să umple un rezervor gol ori să înlocuiască motorul unei mașini înșepenate”.

Recunoscând că în România ajutorul american a avut doar rezultate modeste, Carothers consideră că într-o serie de cazuri acesta și-a dovedit utilitatea ca „importantă validare externă a strădaniei de a construi democrația” venind din partea românilor.

Nu este deloc surprinzător că autorul remarcă și prețioșele activitatea Fundației Soros, pentru transparența procedurilor și priceperea recunoscută de a se concentra asupra indivizilor și instituțiilor românești adecvate.

Deși incredințat că „angajarea este alegerea optimă pentru direcția internațională generală a țării în anii ce vin”, Carothers nu este, în principiu, foarte mulțumit de ceea ce constată până în prezent cu privire la asistența americanilor pentru edificarea democrației românești. El este mai ales critic la adresa acțiunii Institutului Republican Internațional (IRI), care a încercat să promoveze democrația printr-o concentrare partizană a atenției, sprijinind doar partidele de opoziție. Critica la adresa IRI apare desul de frecvent, încât cititorul se poate întreba dacă nu rezonază în aceasta și ceva din loialitatea autorului față de Partidul Democrat. Mai relevantă mi se pare critica sistemică la adresa procedurii, refuzul american de a studia cu mai multă atenție relația complexă dintre ajutorul economic și cel politic, accentul pus pe seminarii de scurtă durată, cu experți care expun soluții la probleme pe care nu le înțeleg pe deplin. Autorul exprimă regretul că prea puține organizații americane angajează la nivel local români, dar în schimb se bazează pe un personal american mai scump, mai puțin priceput și uneori condescendent. Carothers constată că și asistența europeană suferă de un exces de birocrăție și de manifestări de aroganță, pe care românii le găesc încă și mai supărătoare decât condescendența americană. Românii au și ei partea lor de critică din partea autorului, pentru că înaintează prea încet pe calea reformei, au practici electorale alunecoase, lasă prea mult din atitudinile și mecanismele guvernamentale să continue în vechiul stil.

În ciuda lungii sale liste de obiecții, autorul regretă nivelul relativ scăzut al asistenței care s-a acordat Europei Centrale și de Est în comparație cu eforturile postbelice din timpul Planului Marshall: o îmbrățișare cu adevărat caldă, nu doar o simplă batură pe umăr, cum se întâmplă acum.

Totuși, cred că autorul nu a disecat suficient problema crucială a asistenței americane guvernamentale pentru România, prin programul anual SEED (Suportul pentru Democrația Est-Europeană), alocat prin Congres. Dintr-un motiv încă nelămurit, care poate reflecta o linie necleară de conducere din partea Casei Albe, Congresul a desemnat Agenția pentru Dezvoltare Internațională ca

executant de program – una dintre instituțiile americane pentru relații internaționale care nu avea nici o experiență prealabilă în Europa de Est, nici o rezervă de personal care să cunoască limbile din zonă și nici specialiști în comunism european. În loc să-și evalueze limitele de competență și să încerce formarea unei echipe interdepartamentale, ori să accepte colaboratori specializați, pentru a studia modalitatea optimă de utilizare a mijloacelor, birocrății AID au procedat așa cum se procedează de multe ori în birocrăție: au păstrat fondurile alocate pentru ei înșiși.

Volumul lui Thomas Carothers ar trebui tradus, pentru a fi cunoscut de opinia publică românească. Este întotdeauna interesant să știi ce au străinii de spus despre propria țară și problemele ei, iar autorul prezintă multe lucruri pe care cititorii români le vor găsi fără îndoială interesante.

Mai important, poate, este să se pună la dispoziția publicului românesc un studiu de caz privind impactul unei organizații non-guvernamentale americane în acțiune. În cazul acesta, organizația non-guvernamentală este Carnegie Endowment, care exprimă o critică serioasă la adresa establishment-ului din Washington, critică ce va fi resimțită în cadrul întregului sistem de asistență pentru centrul și estul Europei, ca și pentru Rusia și fosta Uniune Sovietică, unde instituțiile și mentalitatea democratică și-au făcut apariția mai târziu. Schimbările pe care analiza și obiectivile lui Carothers le vor aduce programelor de asistență vor fi vizibile pentru întreaga arie – și nu în ultimul rând pentru România.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitând la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunându-l în

noile noastre conturi

deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:
 (pentru dolari în contul 4024009230,
 pentru mărci în contul 4024009231,
 pentru franci francezi în contul 4024009235,
 pentru lire sterline în contul 4024009232,
 pentru franci elvețieni în contul 4024009233,
 pentru lire italiene în contul 4024009234) sau
 (pentru orice fel de valută) trimițând un cec
 (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea
 Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București,
 România.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Din numerele viitoare

- **Suplimente gratuite:** Scriitori englezi
- **Rubrici noi:** Agenda partidelor politice
- **Presa străină despre „Pitești – laboratoare concentraționale”** de Virgil Ierunca
- **Alegeri locale:** candidații Bucureștenului
- **Interviu cu ministrul Apărării, Gheorghe Tinca, despre intrarea României în NATO**
- **Interviu cu Emil Constantinescu, președintele CDR**
- **Interviu cu Ana Blandiana despre Memorialul de la Sighet**
- **Octavian Paler: Aventuri solitare**

- **Interviu cu Șerban Papacostea, directorul Institutului Nicolae Iorga**
- **Comentarii politice:** Andrei Cornea, Dan Preis
- **Lansare de carte:** H.-R. Patapievi, „Politice”. Prezintă: Gabriel Liiceanu, Alexandru Paleologu, H.-R. Patapievi. Comentariu de Gabriel Andreescu
- **Riscurile următorului cutremur (interviuri, anchete)**
- **Aurelian Crăiuțu: „O excepțională inițiativă editorială: Cristian Preda și Sorin Antohi, «Liberalismul francez: secolele XIX și XX.»”**
- **Alexandra Titu în polemică cu Cornel Radu Constantinescu**
- **Radu Negrescu Șutu: „A fi sau a nu fi român”**

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjuncț); ANDREI CORNEA (publicist comentator); HORĂȚIU PEPINE (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); DIANA TURCONI, IULIAN ANGHEL (social); DAN PERJOVSCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBĂNDĂ, LUCIAN PIUČĂ (corector); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (casierie); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter). **Responsabil de număr:** RODICA PALADE

Rubrici permanente: H.-R. PATAPIEVICI (eseu), N.C. MUNTEANU (comentariu politic), ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic), RALUCA STROE-BRUMARIU (Parlament), MARIAN CHIRIAC (săptămâna politică), CEZAR BALTAG, HARI KULLER (istoria religiilor), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică).

Corespondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara), DINU MIHAIL (Chișinău), ION MIRON DAMIAN (Paris), ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, MIHAI ȘORA, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, e-mail: r22@r22.stof.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie **ISSN-1220-5761**